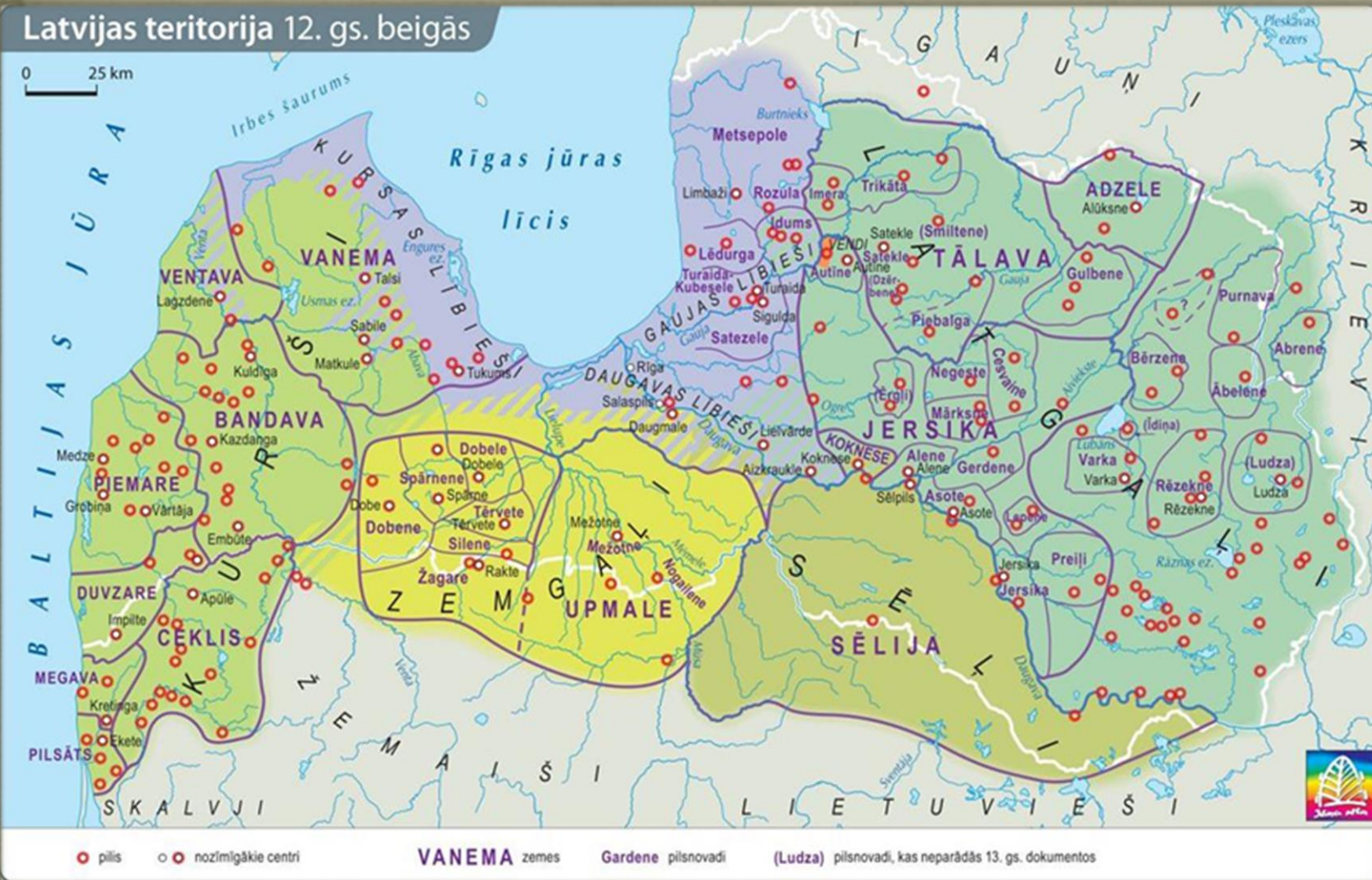

KURŠI – VIENA NO LATVIJAS SENTAUTĀM

Ingrīda Līga Virse
LNVM pētniece
GROBIŅA, 2021.gada 5.augusts

Kuršu apdzīvotā teritorija 12./13.gs. mijā

Kurši – viena no sentautām, kura 12./13.gs.mijā apdzīvoja tagadējo Latvijas rietumu daļu līdz Ventas ietekai Baltijas jūrā un Lietuvas Piejūras apgabalu - mūsdienu Klaipēdas un Palangas apkārtni.

Tagadējā Latvijas un Lietuvas robeža pamatā atbilst krustnešu iekarojumiem 13.gadsimtā. Kurši, tāpat kā zemgaļi un sēļi, piedalījās kā latviešu tā lietuviešu tautu etnoģenēzē.

Kuršu atstātās pēdas – valoda, arheoloģiskie pieminekļi, materiālā kultūra – tiek pētīti gan Latvijā, gan Lietuvā.

Kā varam pētīt kuršus?

Ko mēs zinām: apdzīvotā teritorija viduslaikos

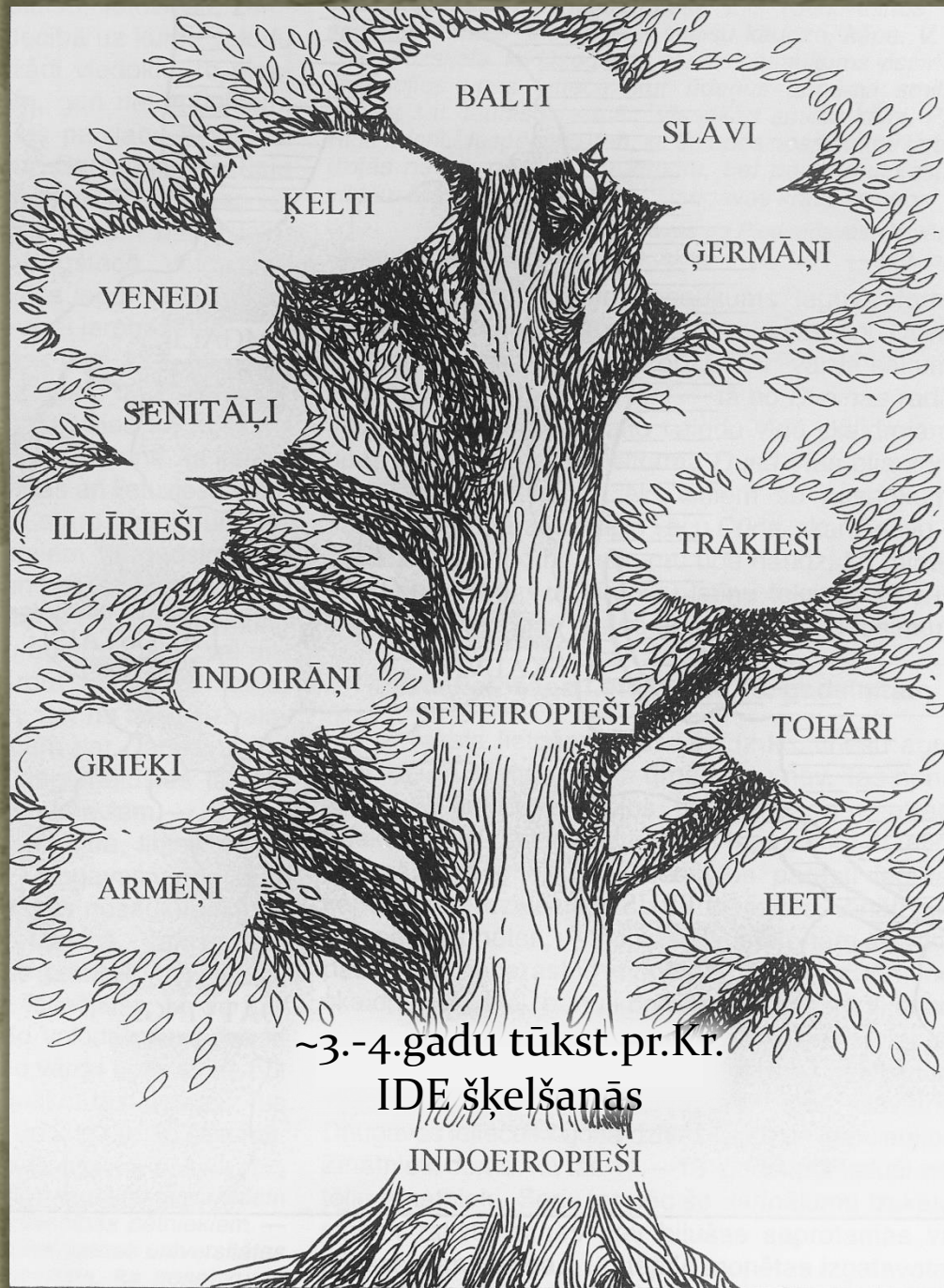
Kādi avoti ir mūsu rīcībā: rakstītās ziņas (ģeogrāfiskie apraksti, sāgas, hronikas)
valoda (valodnieku pētījumi)
arheoloģijas liecības: apbedīšanas tradīcijas
materiālā kultūra

Rakstīto avotu ziņas par kuršiem

- 1.gs. – Tacits *Germania* (*Ģermānija*) stāsta par **aistiem** (aestii) – domājams prūšu, latviešu un lietuviešu senči; dzīvo Svēbu jūras piekrastē uz austrumiem no ģermāņiem●
- ap 750.gadu – Sakša Gramatiķa sacerējums *Gesta Danorum* (*Dāņu diždarbi*; 13.gs.), kurši minēti saistībā ar Brovallas kauju starp dāņu un zviedru valdnieku karaspēkiem (ziņas apšaubāmas), Frodi sirojumu un kuršu uzbrukumu Ēlandes salai●
- 9.gs. 2. puse – Hamburgas-Brēmenes arhibīskapa Rimberta sarakstītā *Vita sancti Anskarii* (*Svētā Ansgara dzīve*) minēti **cori, curones** – kurši; aprakstīti dāņu un zviedru iebrukumi Kursā 9.gs.vidū; minēta kuršu valsts (regnum), un pieci pilsnovadi (civitates), divas pilis – Zēburga un Apūle; vēsta par kuršu un dāņu flotes sadursmēm, un kuršu uzvaru, kā arī par zaudējumu zviedru karalim Olavam, pēc kura kuršiem jāmaksā liela kontribūcija● Kurši raksturoti kā labi jūrasbraucēji, tirgotāji un karotāji.
- Snorres Sturlusona pierakstītā Sv.Olava sāga (13.gs.sāk.); Upsalās karalis Ēriks esot pakļāvis Kursu, cēlis pilis u.c.; Ērika panākumu apjoms apšaubāms;
- ~925.g. – Egila sāga (pierakstīta 13.gs.s.); aprakstīts Egila un viņa brāļa Torolfa sirojums Kursā, kuršu un zviedru attiecības – miera slēgšana, tirgošanās, vēlākie sirojumi utt.; detalizēti aprakstīta kuršu sēta.

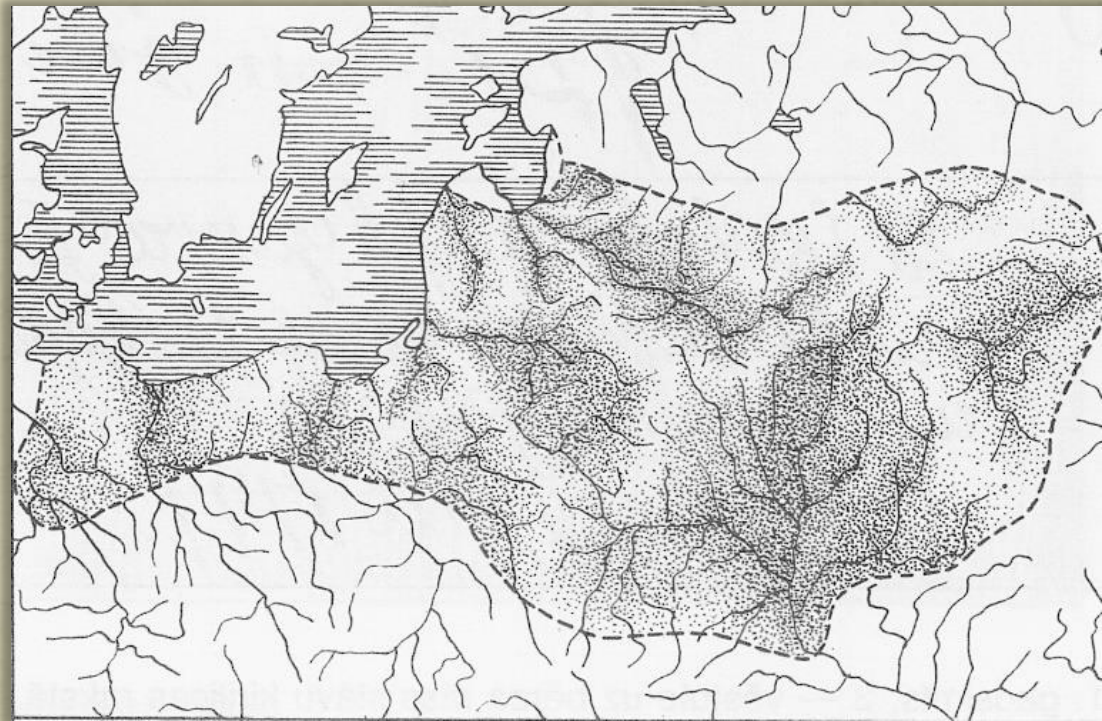
Rakstīto avotu ziņas par kuršiem

- 11.gs. – Magnusa Labā un Haralda Sigurdsona sāgas; stāstīts par vendu un kuršu (Kurum, Kurir) sirojumiem skandināvu piekrastē.
- 11.gs. – Brēmenes Ādama sarakstītā Hamburgas baznīcas vēsture (11.gs.2.puse); min Kurzemi (**Churland**), kas esot sala Baltijas jūrā (Mare Balticum); tur dzīvojot elkdievībai nodevusies visnežēlīgākā cilts, tur esot daudz zelta un vislabākie zirgi; visas mājas pilnas ar pareģiem un burvjiem. Tur tagad (11.gs.) esot uzcelta viena baznīca.
- 11.gs.2.puse-12.gs.s. – senkrievu hronikas: Pagājušo gadu stāsts; ziņas par Baltijas tautām –prūšiem, lietuvjiem, zemgaļiem, kuršiem, lībiešiem un latgaļiem; norādīts, ka katrai no šīm tautām ir sava valoda.
- 12.gs.beigas – Indriķa hronika (13.gs.) Kursā un kurši daudzas reizes minēti saistībā ar militārām sadursmēm un vietējo tautu pievēršanu kristīgai ticībai.

Valodniecība. Kurši baltu tautu vidū

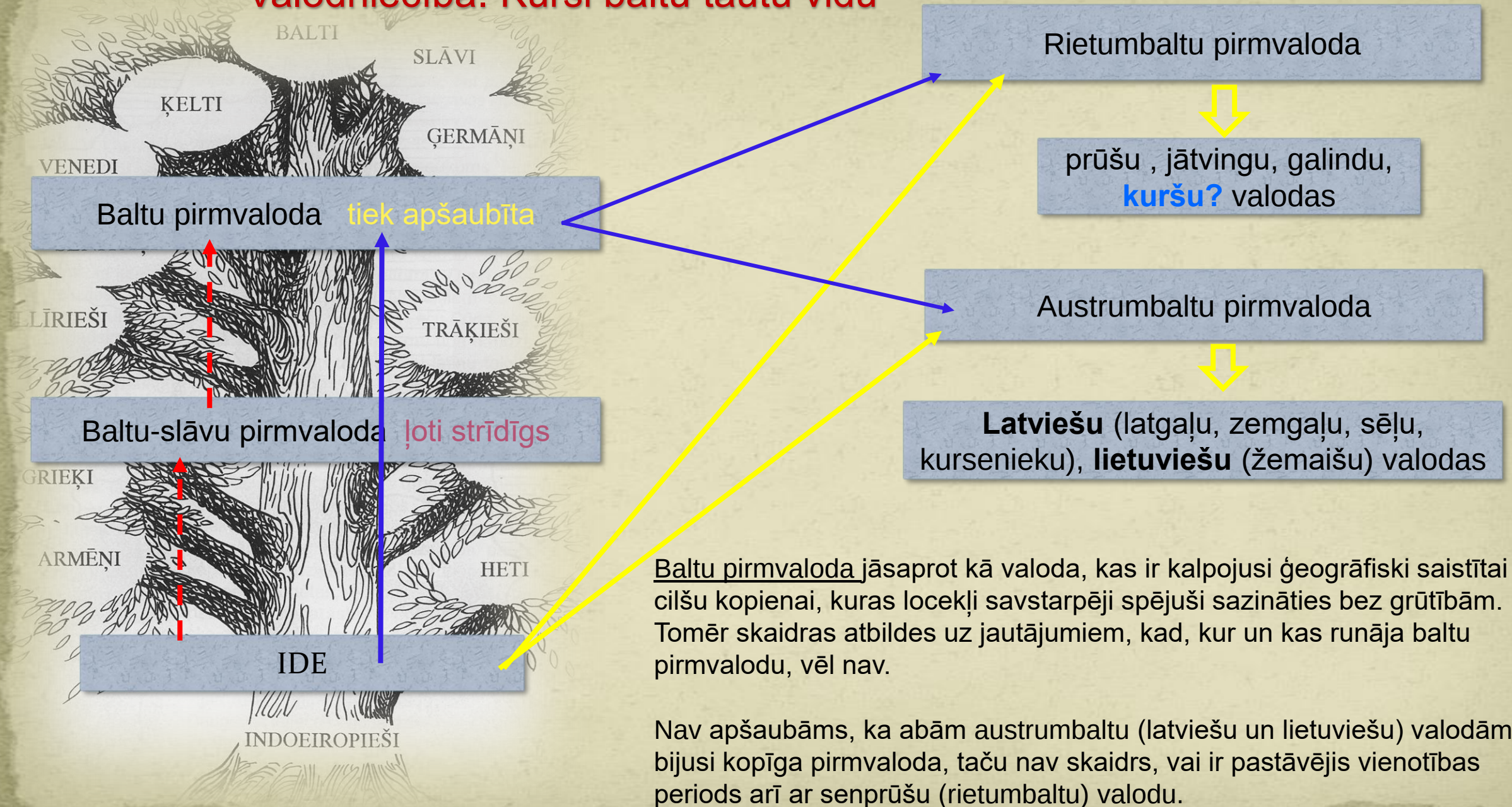
Baltu valodas ir indoeiropiešu valodu saimes (IDE) valodu grupa. Izšķir austrumbaltu valodas: latviešu valoda (līdz ar tai tuvo zemgaļu un sēļu val.), leišu jeb lietuviešu valoda un rietumbaltu valodas: prūšu, jātvingu, galindu valodas. **Kuršu valodu** pētnieki pieskaita gan austrumu, gan rietumu baltu valodām. Dzīvas ir latviešu un lietuviešu valodas.

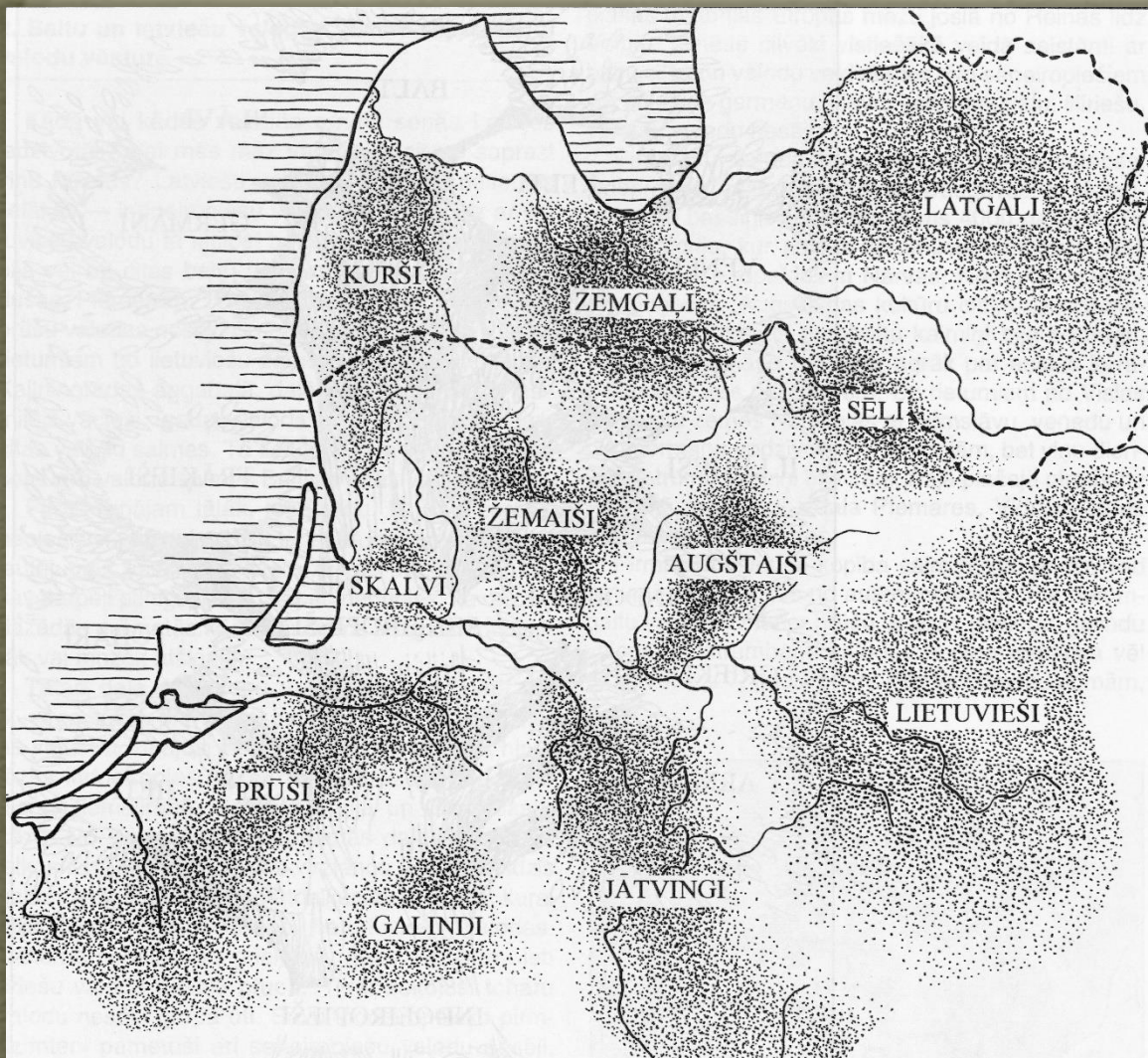
Baltu hidronīmijas izplatības areāls.

Attēli: A.Radiņš. 1996.

Valodniecība. Kurši baltu tautu vidū

Valodniecība. Kurši baltu tautu vidū

Baltu apdzīvotā teritorija 12.gs. (A.Radiņš, 1996)

Kuršu valodā Latvijas un Lietuvas ritumu daļā cilvēki runājuši vēl **16.gs.**

Valodnieki:

J.Endzelīns – kuršu valoda ir baltu valoda; kurši runājuši pārejas dialektā starp lietuviešu un latviešu valodām; D kaimiņi – prūši, valodas radniecīgas; kuršu valoda – austrumbaltu val., prūšu – rietumbaltu

E.Blesse – kurši un prūši ir rietumbalti

K.Būga – kurši lībiešu apdzīvoto Baltijas jūras piekrasti sasniedz tikai 6.-7.gs. slāvu spiediena rezultātā (no Sožas, Berezinas un Dņepras augšteces), tikai prūši nav mainījuši savu teritoriju

V.Mažulis – 2.gt.pr.Kr. izveidojas baltu valodas masīvs (pirmvaloda?) ar 2 dialektu areāliem – centrālais un perifērijas; ap 5.gs. sākās abu dialektu attālināšanās / diferencēšanās. Atdalījās prūšu, jātvingu un kuršu valodas – izveidojās rietumu baltu valodas, no kurām *kurši ir ziemeļu rietumbalti*, prūši un jātvingi – dienvidu; kurši valodas ziņā atrodas starp rietumu un austrumu baltiem

O.Bušs – kurši ir rietumu balti, tomēr neapgāžami nav pierādīts neviens viedoklis.

Arheoloģija. Kuršu izcelšanās

Agro metālu periods un pirmskristus dzelzs laikmets
(1800.-500.g.pr.Kr., 500.-1.g.pr.Kr.)

- Aplūkojamā periodā, izteikti 1.gadu tūkst. pr.Kr., pēc arheoloģiskā materiāla izdalāmi divi plaši kultūru apgabali, kuru robeža iet aptuveni pa Ventu-Abavu un Gaujas lejteci-Ogres augšteci-Lubāna ezeru.
- Teritorijas uz D no šīs līnijas apdzīvoja konsolidējušās baltu etniskās grupas, bet uz Z – Baltijas somu etniskās grupas.
- 1.gadu tūkst. 2.pusē pr.Kr. Latvijas teritorijas DR un Lietuvas R daļā lokalizējama baltu grupa, kurai raksturīgi trauki ar švīkātu virsmu, mirušie apbedīti uzkalniņos ar akmeņu riņķi(iem).

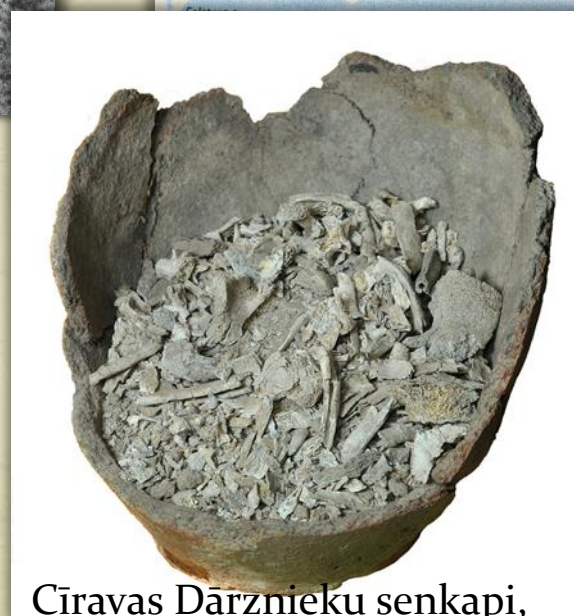

Rietumbaltu uzkalniņu kapu kultūra (1100. – 1.g.pr.Kr.)

Rucavas Bašku senkapi, 9. -2 gs.pr.Kr. (LSV, 2001)

2

Cīravas Dārznieku senkapi,
kremācijas atliekas urnā, 10.-
9.gs.pr.Kr. (LNVM, R.Kaniņa foto)

(Lietuvos archeologija, II, 2013)

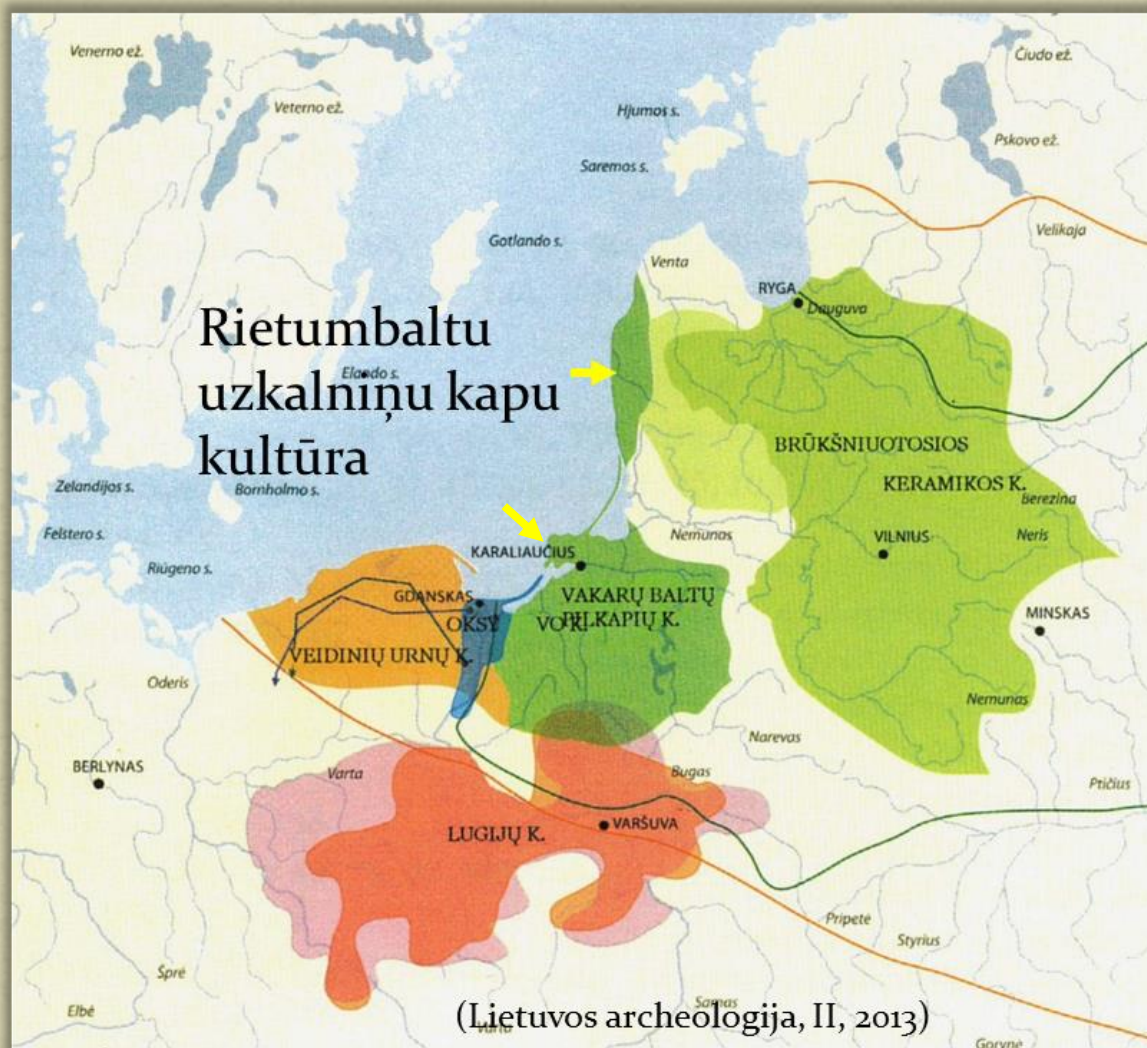
Dzīvesvietas 1.gadu tūkst. pr.Kr. otrajā pusē

Paplakas pilskalņa A malas nobrukums, sk. no Z (I. Virses foto)

Iedziļinātās celtnes vieta Paplakas pilskalnā (Arheoloģijas rokasgrāmata, 2021. A.Vaska foto)

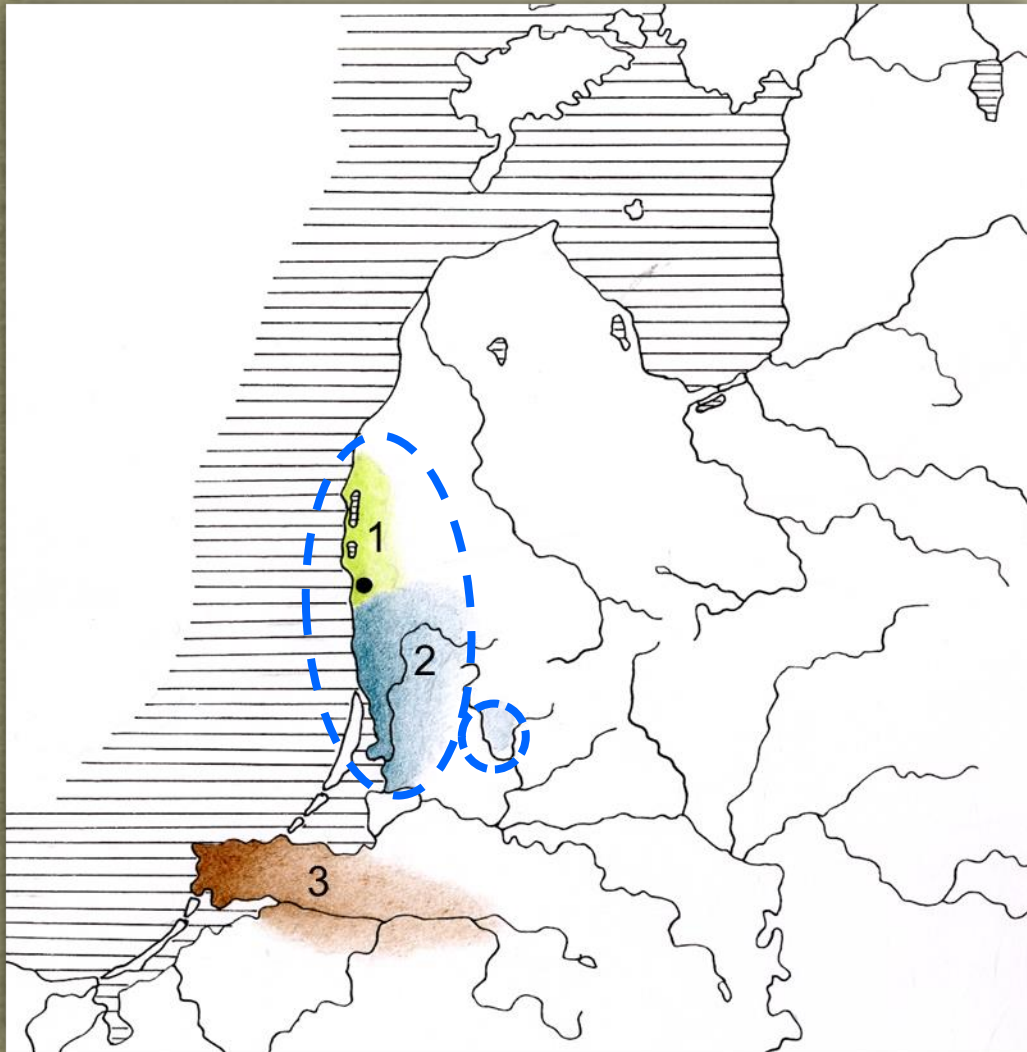

1.gadu tūkst. pr.Kr. otrā puse joprojām ir arheoloģisko kultūru periods.

Kaut arī Baltijas jūras A piekrastē ir izveidojusies kultūra ar savdabīgām apbedīšanas tradīcijām un to saista ar rietumu baltiem, tomēr šajā laikā atšķirības nav tik izteiktas, lai mēs varētu runāt par kuršiem kā atsevišķu etnokulturālu grupu.

Kolektīvie kapu uzkalniņi ir raksturīgi plašai teritorijai agro metālu periodā. Vienlaicīgi vērojamas reģionālas un hronoloģiskas atšķirības, inhumācija un kremācija, kas liecina par šādu etnokulturālo grupu veidošanās procesu.

Līdzene apbedījumi ar akmeņu riņķiem. Romiešu dzelzs laikmets un tautu staigāšanas periods 1.-7.gs.

- 1 – DR Latvijas līdzeno apbedījumu kultūra,
- 2 – līdzeno apbedījumu ar akmeņu riņķiem kultūra,
- 3 – Austrumprūsijas līdzeno apbedījumu kultūra (Sembijas-Natangas kult., Dollkaim-Kovrovas kult.)

- Izmaiņas apbedīšanas tradīcijās – notiek pāreja uz individuālajiem apbedījumiem, netiek veidoti lieli uzkalniņi

Kurmaiču senkapi, piebūvētie akmeņu iežogi (LPA, 1968)

- Sākotnēji – mirušo kremācija, ar **2.gs.** inhumācija
- Rietumbaltu uzkalniņu kapu kultūras vietā izveidojas divi kultūru apgabali:

līdzeno apbedījumu ar akmeņu riņķiem kultūra
Sembijas-Natangas kultūra

Līdzenie apbedījumi ar akmeņu riņķiem 2.- 7.gs.

Pastāv atšķirīgi viedokļi par to cilvēku etnokulturālo piederību, kuri atstājuši līdzenos apbedījumus ar akmeņu riņķiem Lietuvas piejūrā un DR Latvijas līdzenos apbedījumus (2.-7.gs.):

- kurši kā atsevišķa etnokulturāla grupa izveidojās tikai ap 7.gs.
- par kuršiem varam runāt tikai no 5.gs.
- kurši ir tikai DR Latvijas līdzeno kapu kultūras cilvēki
- kuršu priekšteči (protokurši), skalvji, Lāmatas zemes iedzīvotāji
- kurši

Līdzene apbedījumi ar akmeņu riņķiem

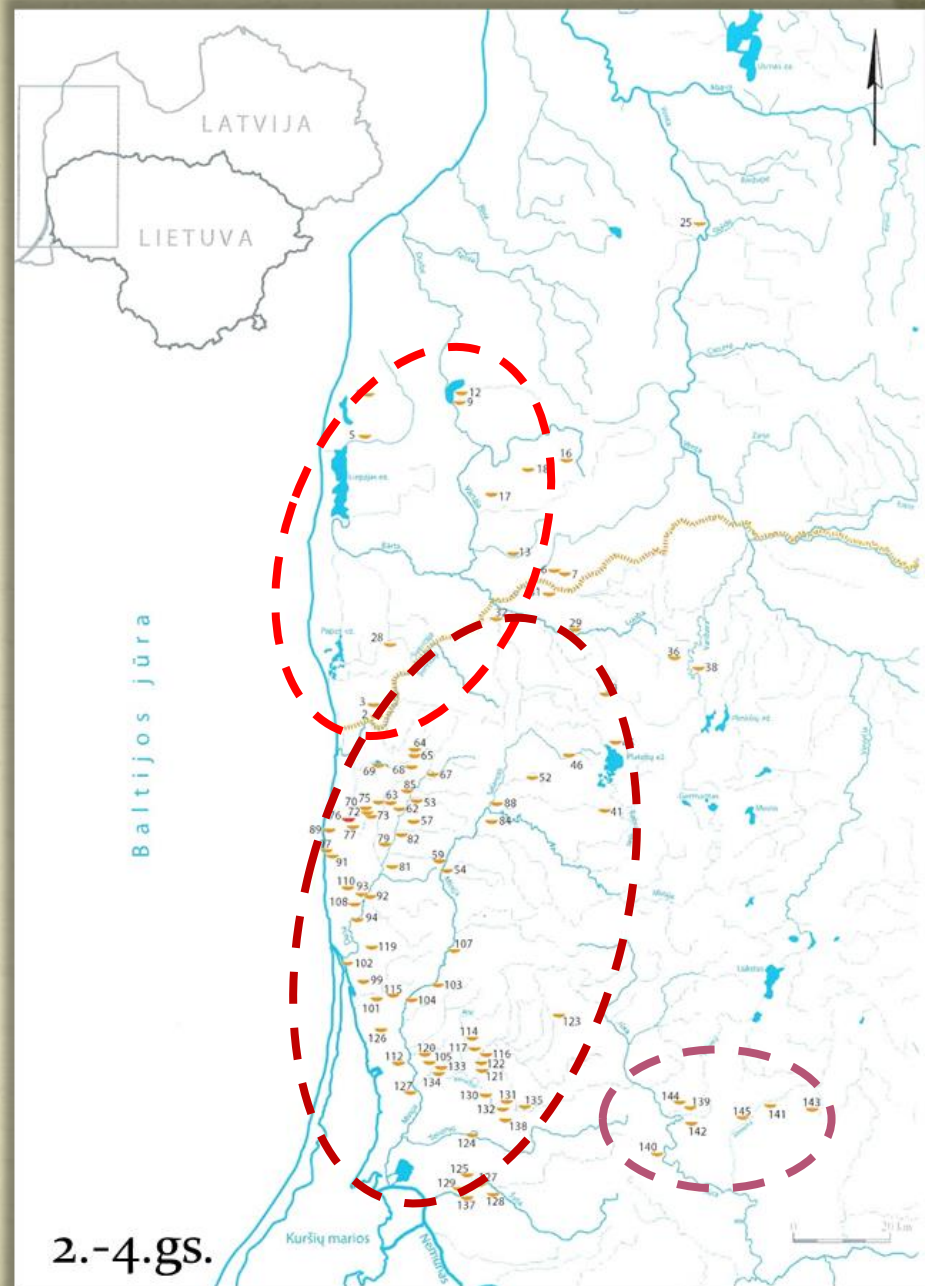
Romiešu dzelzs laikmets (1.-400.g.)

Līdzeno apbedījumu ar akmeņu riņķiem areālā konstatējamās trīs reģionālas grupas:

- ❑ Latvijas DR daļa
- ❑ Lietuvas piejūras apgabals
- ❑ Jūras upes augšteces un tās pietekas Akmenes baseins

Vienots kultūras apgabals vai 2-3 kultūras?

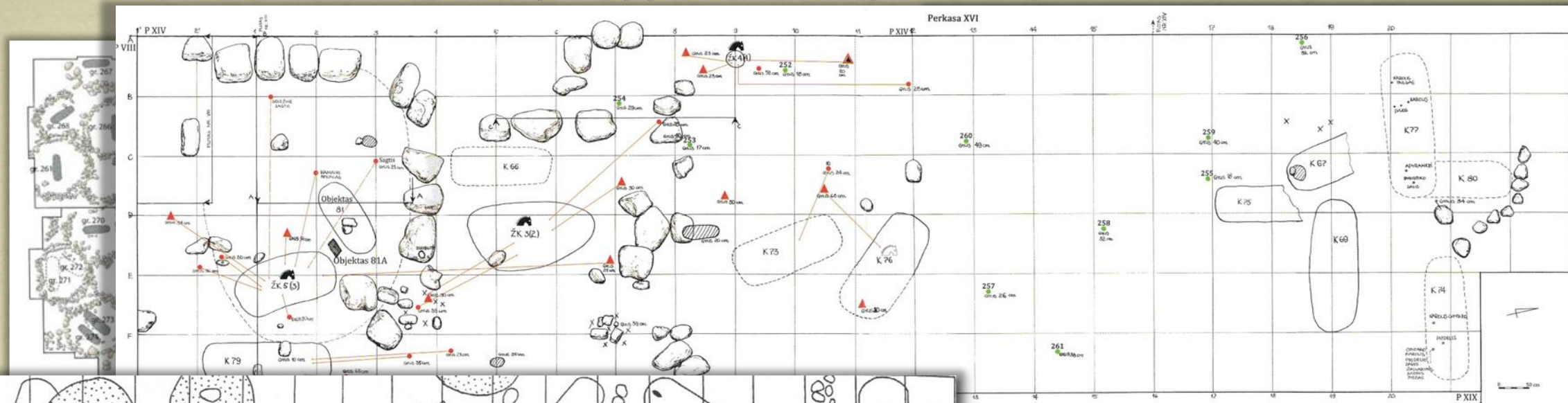
	DR Kurzeme	Lietuvas piejūra	Jūras/Akmenes baseins
Akmeņu riņķi	atsevišķi akmeņi, akmeņu konstrukcijas	akmeņu riņķi	akmeņu riņķi
Uzkalniņi	lēzeni uzbērumi	nav	nav
Apbedīšanas tradīcijas	neatšķiras	neatšķiras	neatšķiras
Materiālā kultūra	neatšķiras	neatšķiras	neatšķiras

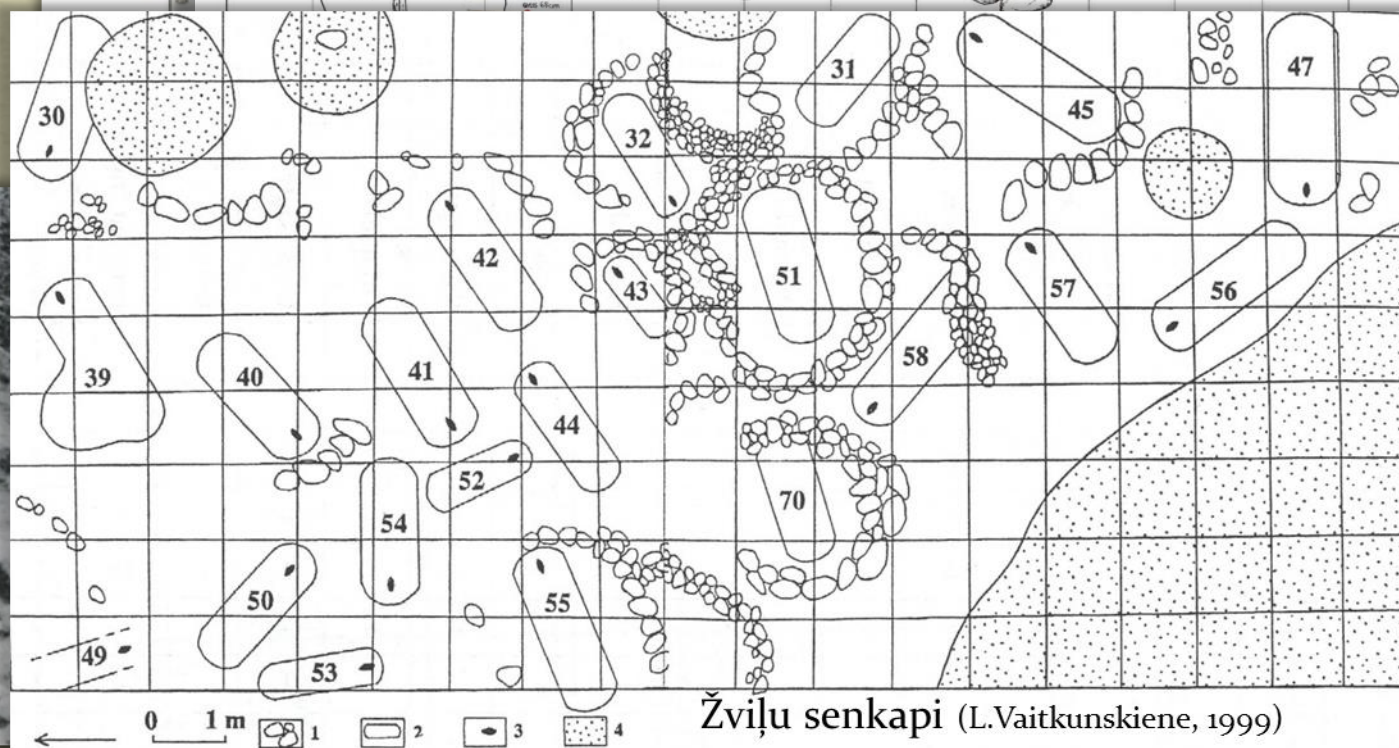
2.-4.gs.

A.Bliujiene, Rbračiulienė, 2018)

Akmeņu riņķi vai akmeņu konstrukcijas

Užpelķu senkapi (A.Bliujiene, Rbračiulienė, 2018)

Žviļu senkapi (L.Vaitkunskiene, 1999)

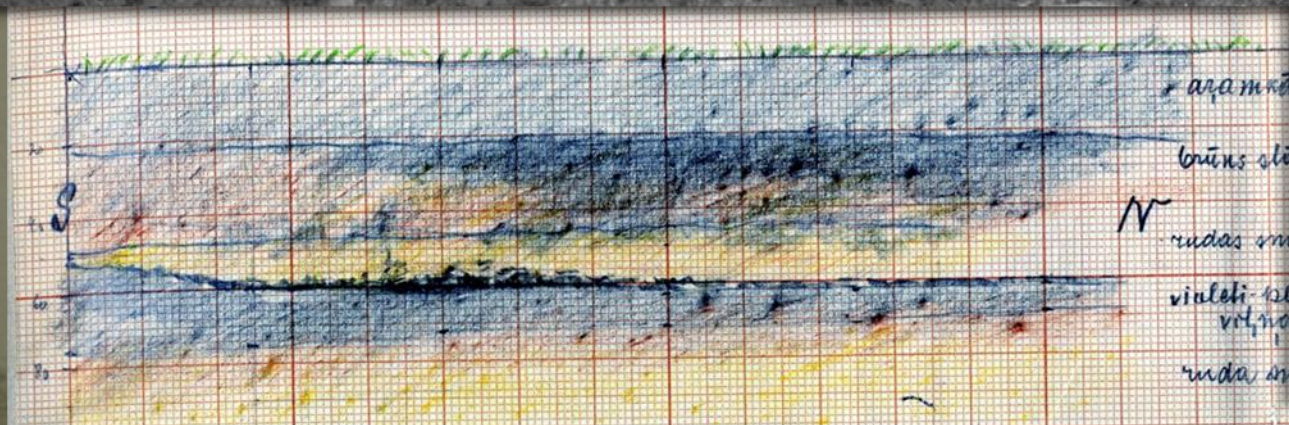
Uzkalniņi vai līdzenie kapi?

Mazkatužu senkapi, 2.-5.gs. Izrakumu laukums 1924.g. (LNVM, AA52)

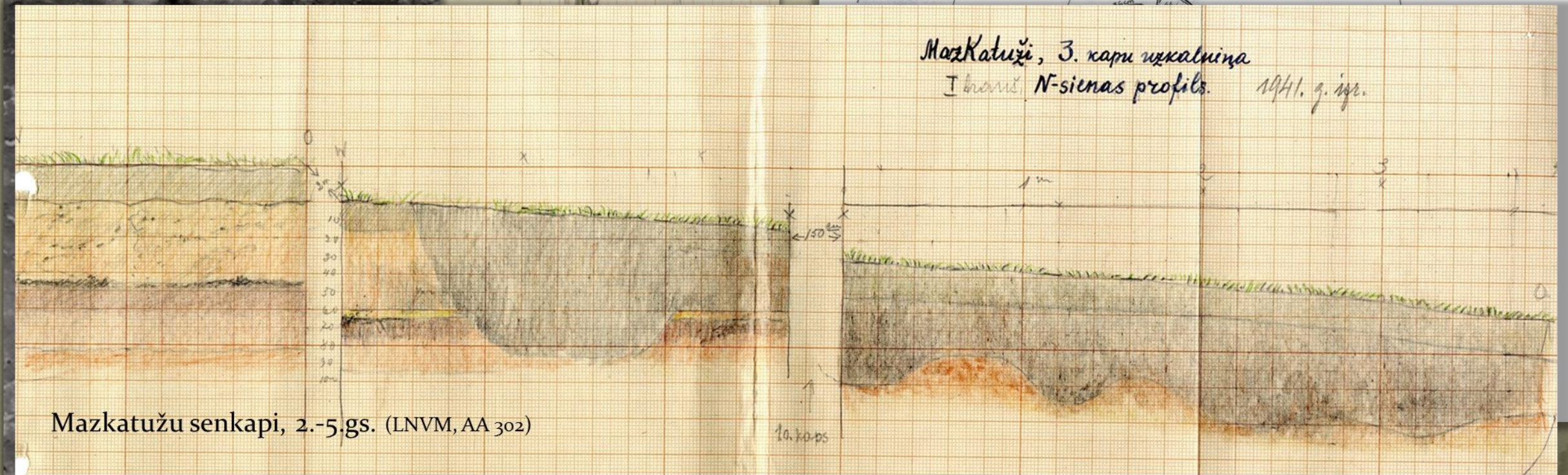
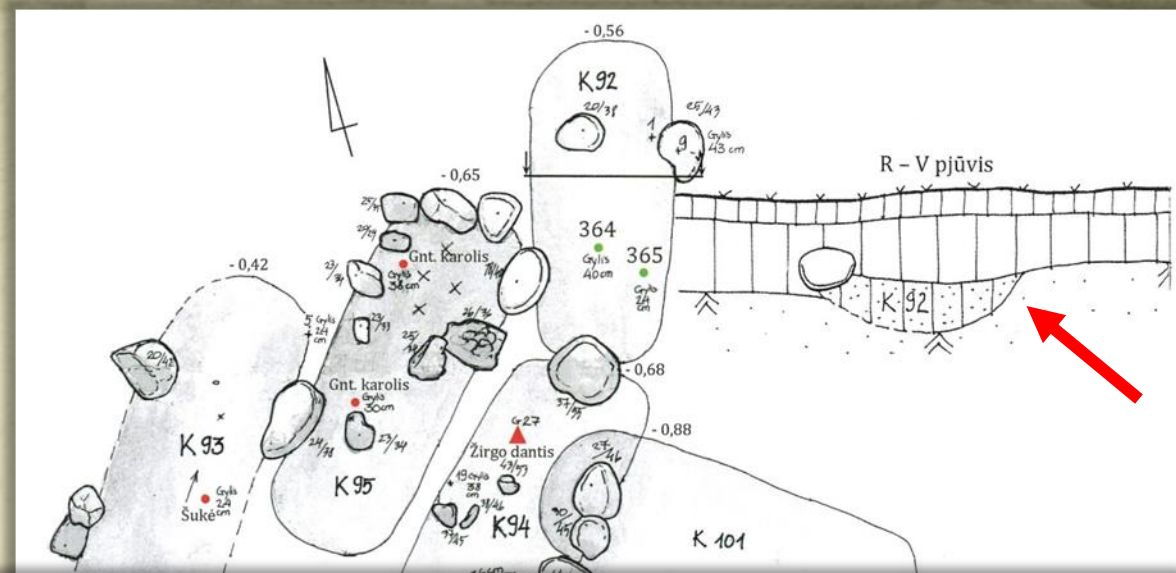
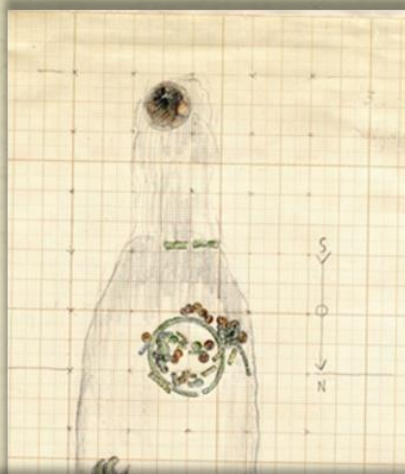
Užpelķu senkapi, 65.k.
(A.Bliujiene, R.Bračiulienė, 2018)

Līdzene apbedījumi ar akmeņu riņķiem.

Apbedīšanas tradīcijas 2.-7.gs.

1. Mirušie tiek apbedīti nesadedzināti, seklās kapu bedrēs vai uz augsnes, dažkārt konstatētas vienkoka zārka paliekas un gaišu smilšu pabērums.

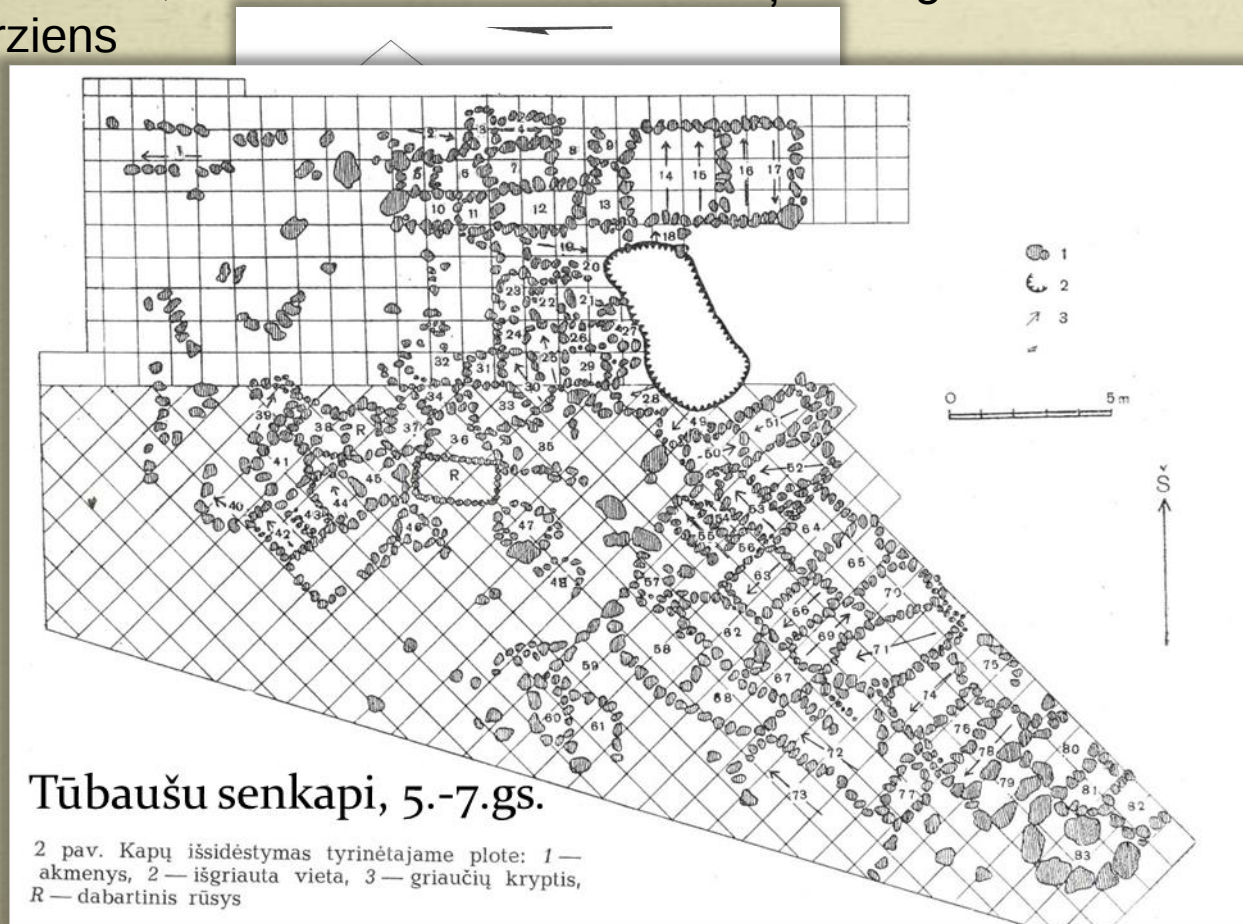
Mazkatužu senkapi, 2.-5.gs. (LNVM, AA 302)

Mazkatužu senkapi, 2.-5.gs., 13.k.
(LNVM, AA 302)

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem

Apbedīšanas tradīcijas 2.-7.gs.

2. ap apbedījumu tiek veidots akmeņu riņķis vai akmeņu konstrukcijas, apbedījumu virziens nav konstants, to lielā mērā nosaka akmeņu iežoga virziens

Tūbaušu senkapi, 5.-7.gs.

(LAP, 1968)

Kašuču senkapi, 3.gs. (Kuršiai, 2009)

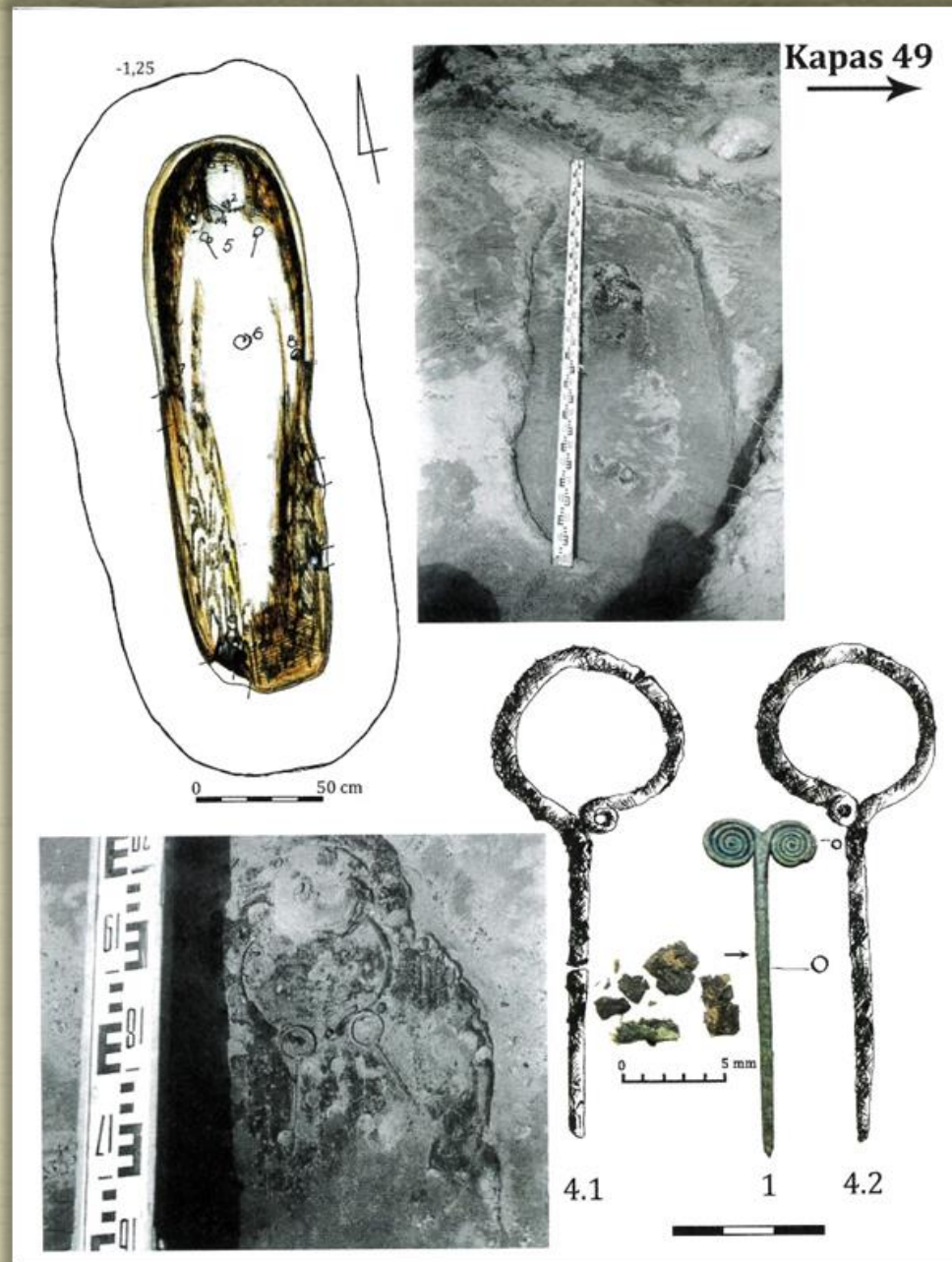
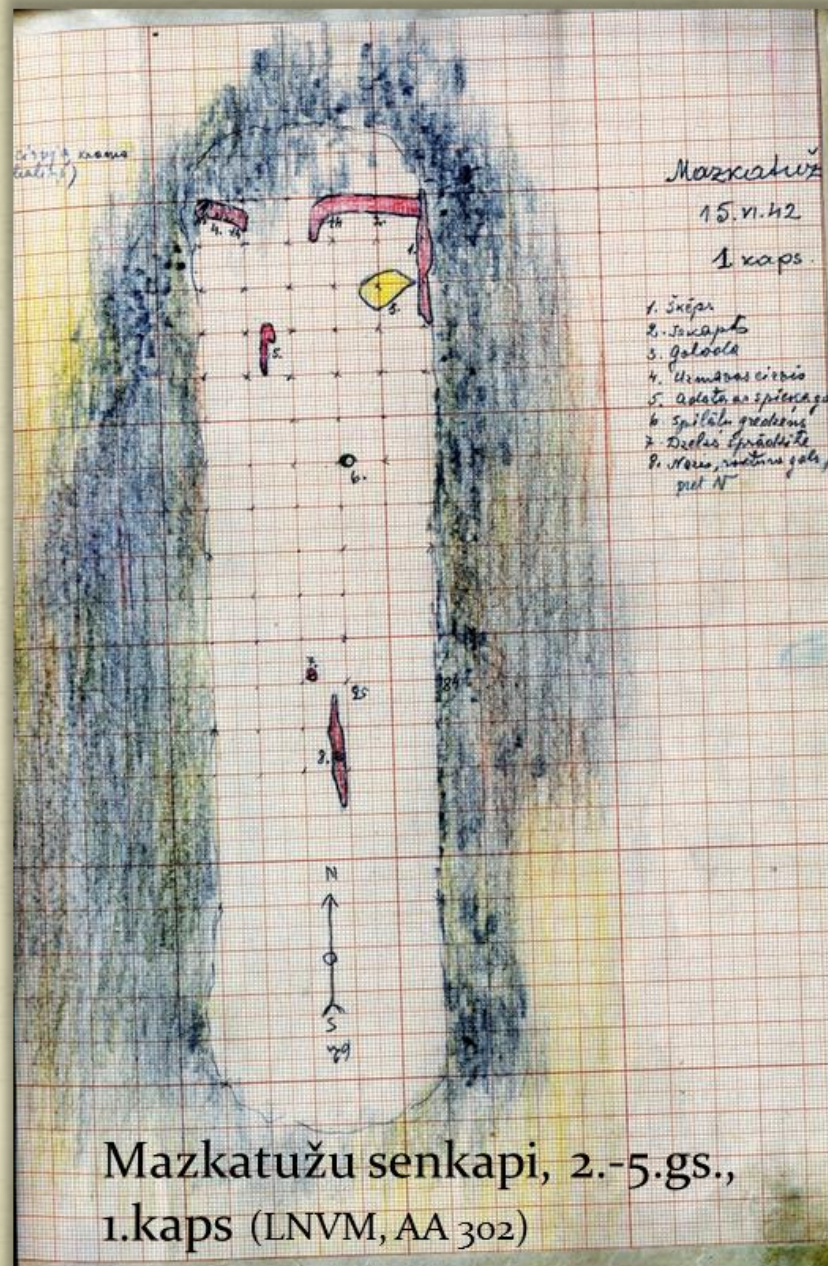
Ošenieku senkapi, 5.-6.gs. (Kurši senatnē, 2008)

Mazkatužu senkapi, 2.-5.gs. (LNVM, AA 302)

Līdzinie
apbedījumi ar
akmeņu riņķiem.
Apbedīšanas
tradīcijas 2.-7.gs.

3. Kapa peidevas –
ieroči, darbatīki –
novietoti mirušajam
pie galvas, rotas –
vietās, kur tās
valkātas

Užpelķu senkapi, 49.k., 5.gs.s. (A.Bliujiene,
R.Bračiulienė, 2018)

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem

Apbedīšanas tradīcijas 2.-7.gs.

4. Pie galvas novietots miniatūrs māla trauciņš

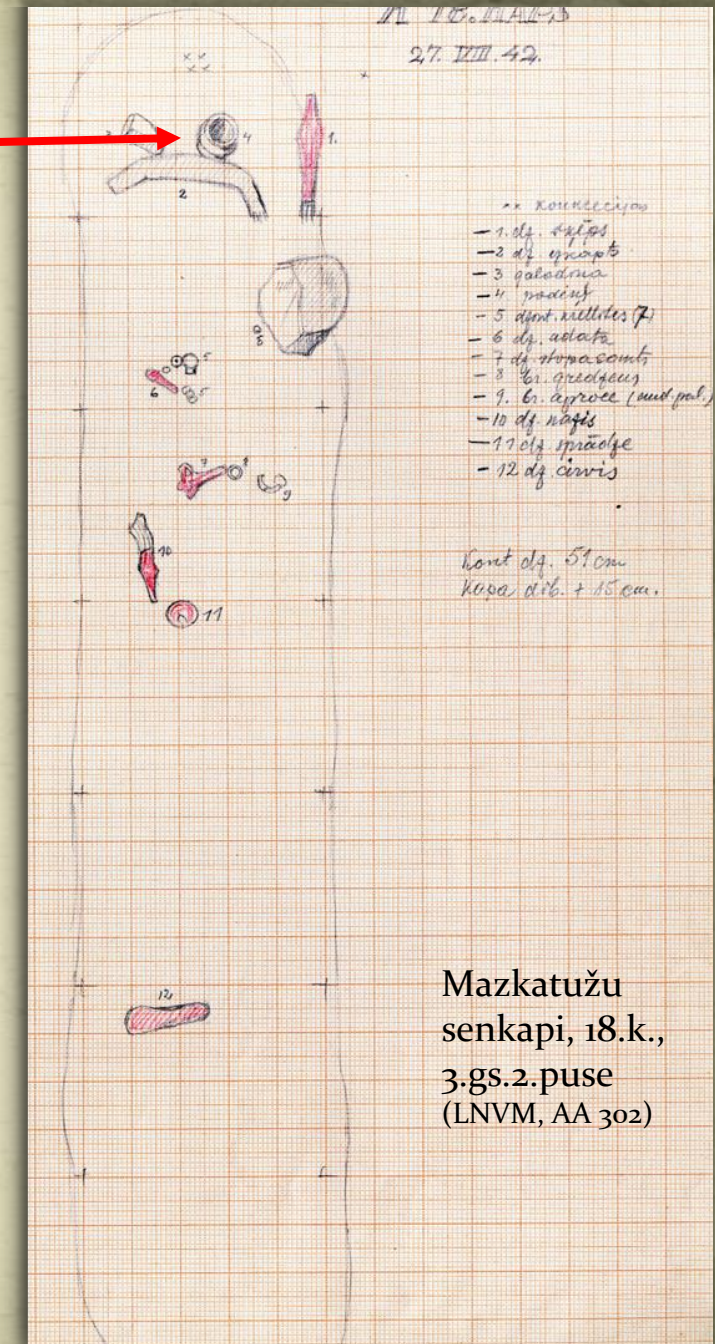
Mazkatužu senkapi, 18.k.,
A 9948:4 izm.: 79x52mm
(LNVM, B.Dumpes foto)

Ģeistautu senkapi, 6.gs. (LNVM,
B.Dumpes foto)

Ģeistautu senkapi, 5.-6.gs. (LNVM, B.Dumpes
foto)

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem

Apbedīšanas tradīcijas
2.-7.gs.

4. Pie galvas novietots
miniatūrs māla trauciņš

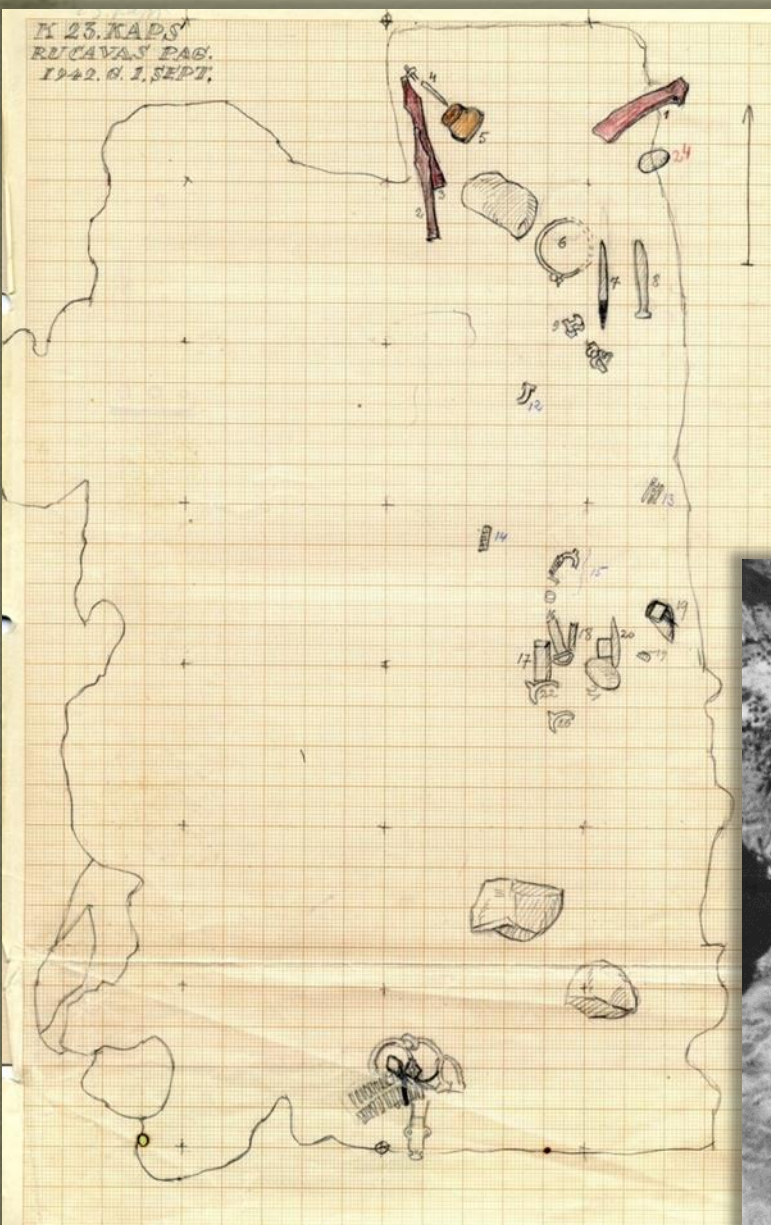
Ošenieku senkapi, 5.-6.gs.
(LNVM, B.Dumpes foto)

Ošenieku senkapi, 5.-6.gs.
(LNVM, B.Dumpes foto)

Ošenieku senkapi, 5.-6.gs. (LNVM,
B.Dumpes foto)

Mazkatužu senkapi, 23.k., 2.gs.
(LNVM, AA 302)

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem

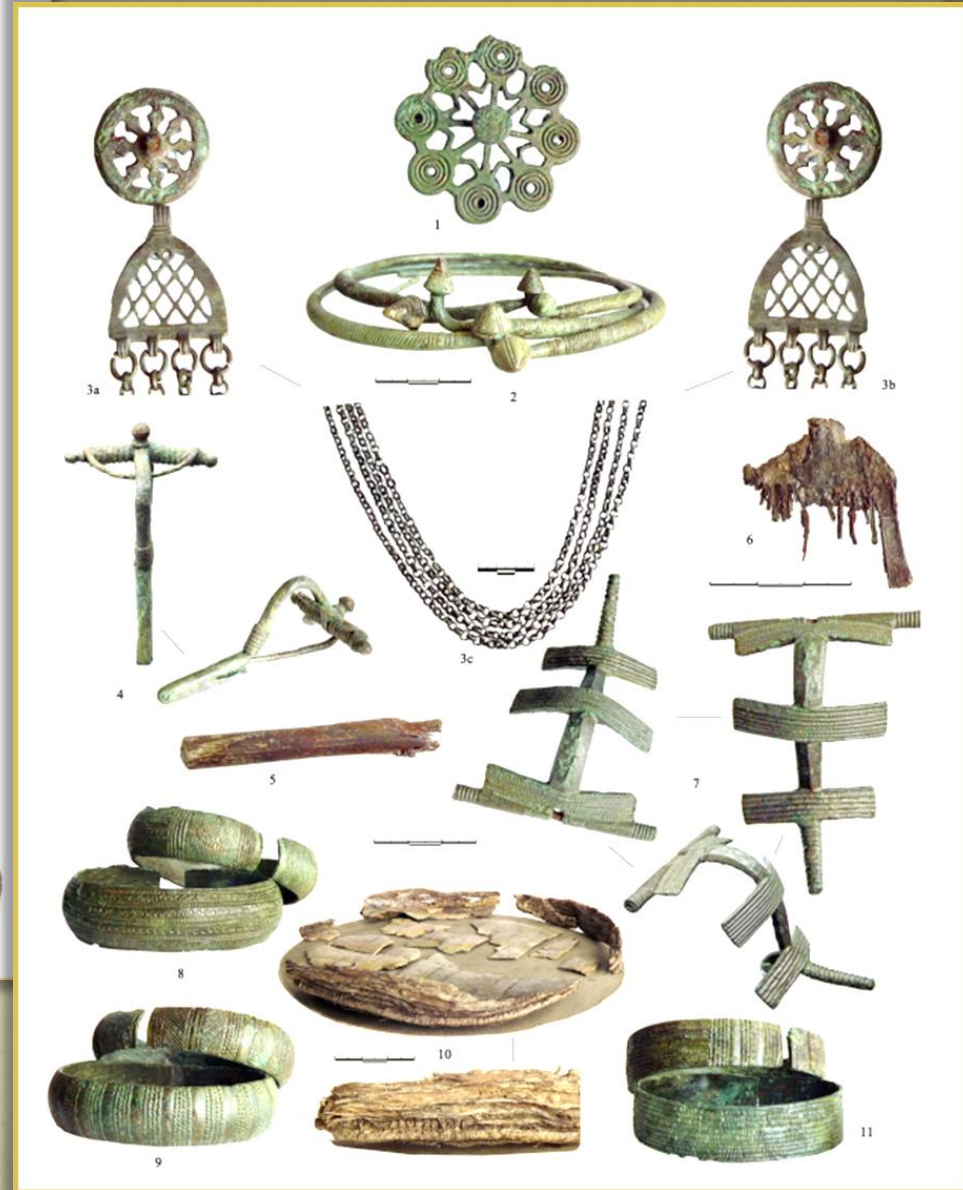
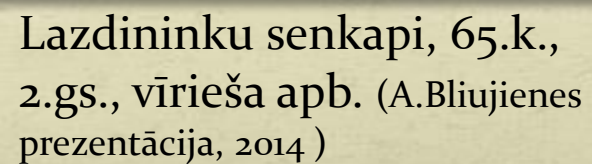
Apbedīšanas tradīcijas 2.-7.gs.

5. Ugunsriti, zirgu līdzapbedījumi, t.s.
papildinventārs un dzeramo ragu apkalumi
apbedījumā u.c.

Mazkatužu senkapi, 2.-5.gs.,
sārņu bedre (LNVM, AA 52)

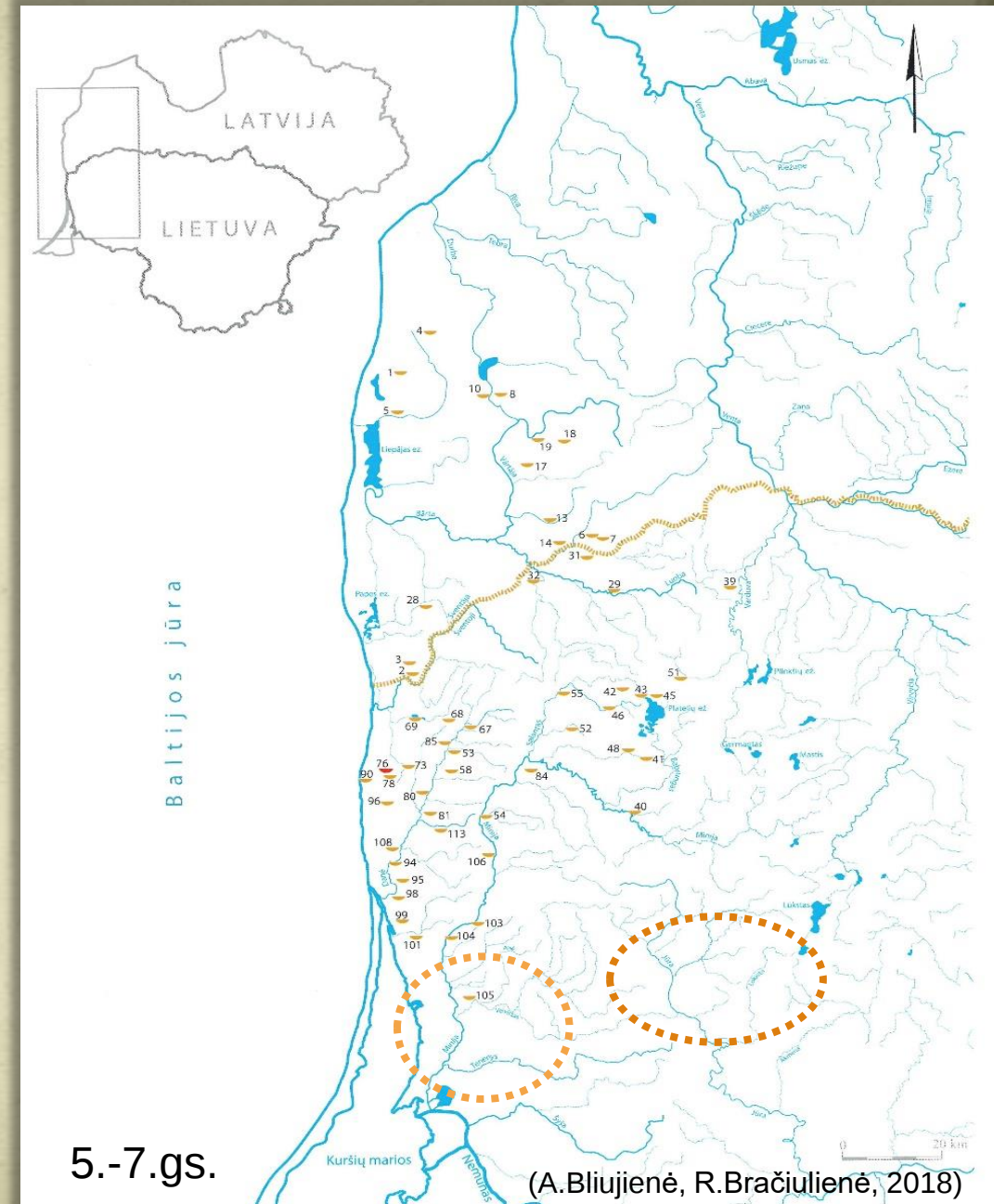
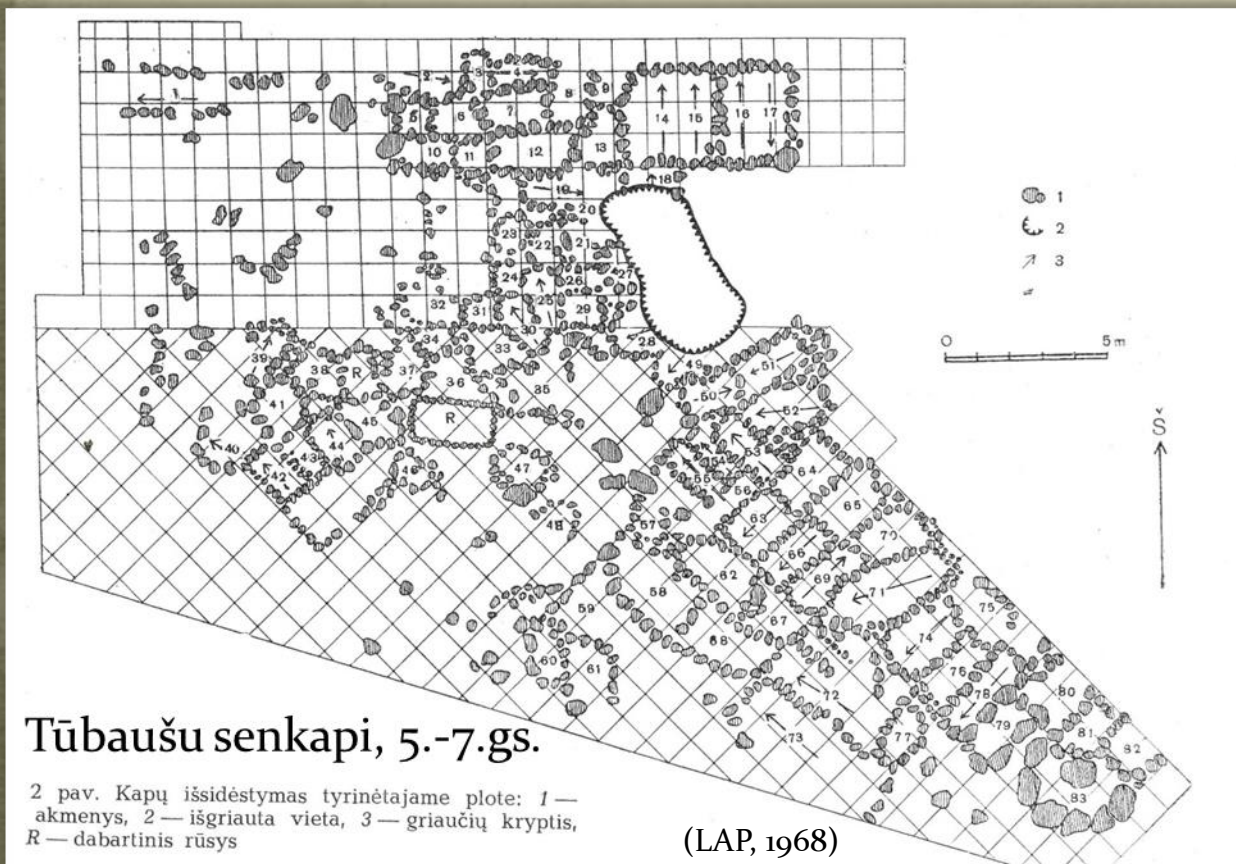
Apbedīšanas tradīcijas 2.-7.gs.

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem. Tautu staigāšanas periods 5.-7.gs.

1.gadu tūkst. vidū notiek izmaiņas:

- ar 5.gs. Jūras/Akmenes baseinā un Nemunas lejtecē nav sastopami apbedījumi ar akmeņu riņķiem, atšķirīga materiālā kultūra
- laika gaitā akmeņu riņķi kļūst mazāki, ovāli, vēlā četrstūrīgi
- ap 7.gs. visā teritorijā izzūd tradīcija veidot akmeņu riņķus, bet nemainās citas apbedīšanas tradīcijas

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem
Kuršu materiālā kultūra 1.gadu tūkstoši

Palangas senkapi, 17.k., 2.gs.v. (Kuršiai, 2009)

Joguču senkapi, 1.k., 3.gs.v. (Kuršiai, 2009)

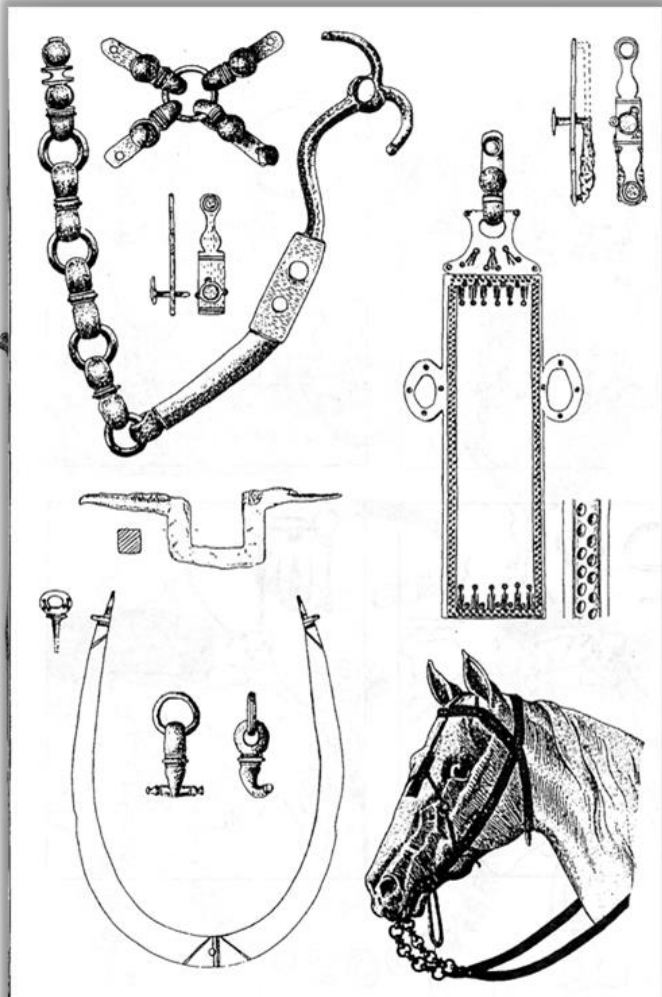

Kurmaiču senkapi, 43.k., 2.gs.2.p.-3.gs.S. (Kuršiai, 2009)

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem

Kuršu materiālā kultūra 1.gadu tūkstoši

Mazkatužu senkapi, 23.k., 2.gs.2.p. (LNVM, A.Ivbules zīm.)

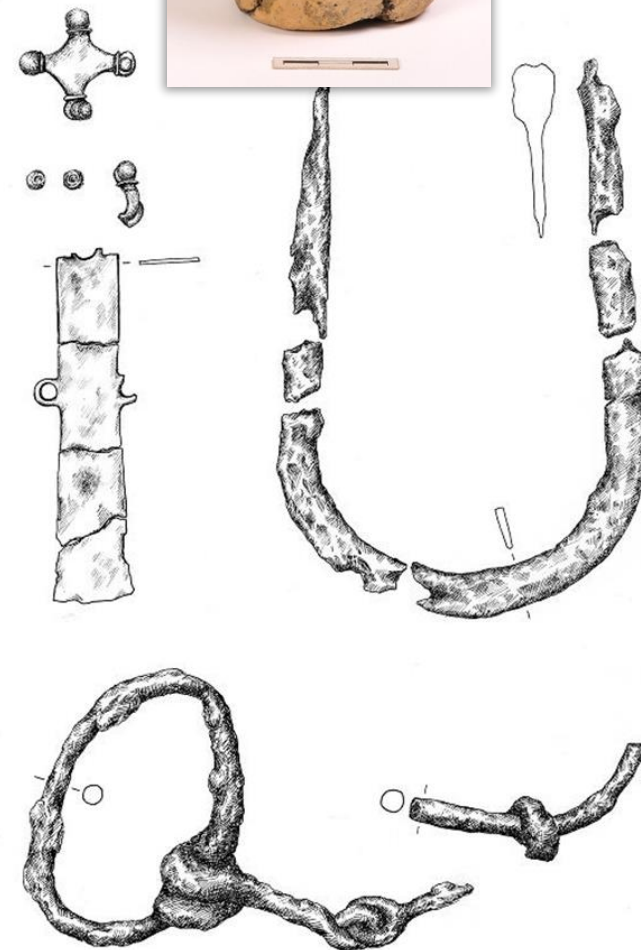
Gross Ottenhagen, 23.k.

(W.Nowakowski 1996)

1 5cm

Lobitten-Lugovskoje (Prussia-Sammlung... 2005)

1 5cm

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem. Kuršu materiālā kultūra 1.gadu tūkstoņi
Ažūrās rotas, 2.-3.gs.

Mazkatužu senkapi (LNVM, R.Kaniņa foto)

Līguti, s.a. (LNVM, R.Kaniņa foto)

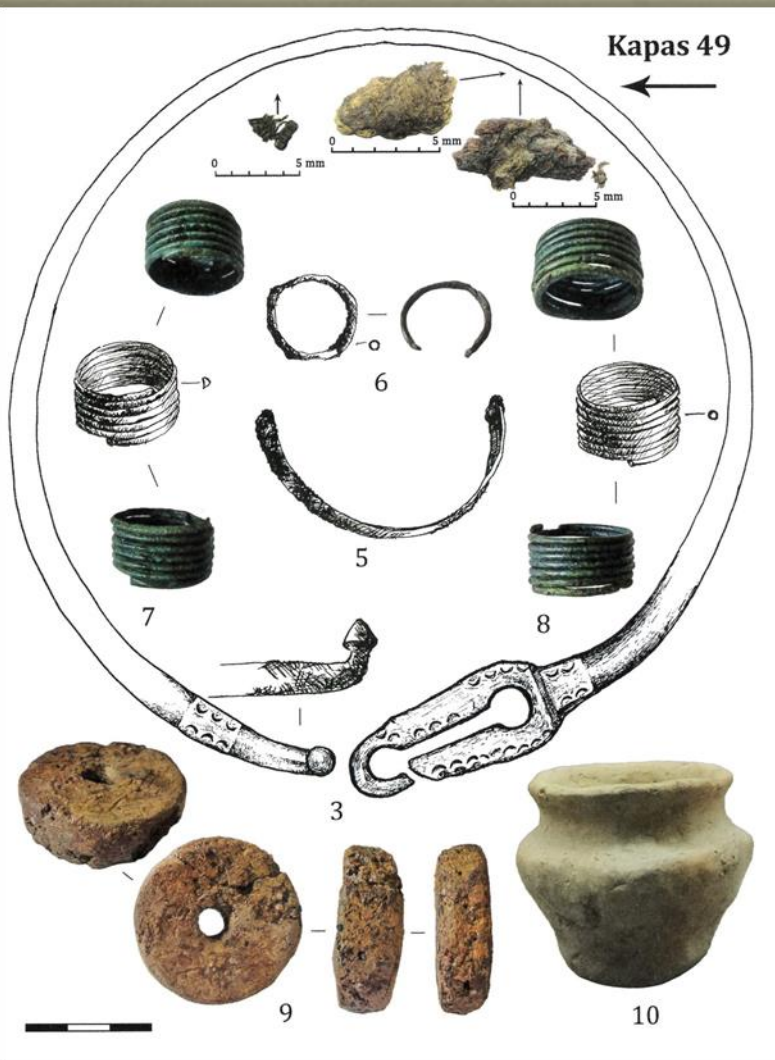

Rucavas pag., s.a. (I.Virses prezentācija, 2014)

Kalnazivertu senkapi, 3.gs. (LNVM, AA 366, A.Vaska foto)

Kuršu materiālā kultūra 1.gadu tūkstoī

Užpelķu senkapi, 5.gs.s. (A.Bliujiene, R.Bračiulienė, 2018)

Geistautu senkapi, 2.k., 6.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem

Kuršu materiālā kultūra 1.gadu tūkstoši

Kurmaiču-Pajodupes senkapi, 14.k., 6.gs. (Kuršiai, 2009)

Kurmaiču-Pajodupes senkapi, 8.k., 6.gs. 2.p. (Kuršiai, 2009)

Ģeistautu senkapi, 3.k., 5.-6.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

Ģeistautu senkapi, 1.k., 5.-6.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem.
Kuršu materiālā kultūra 1.gadu tūkstoši

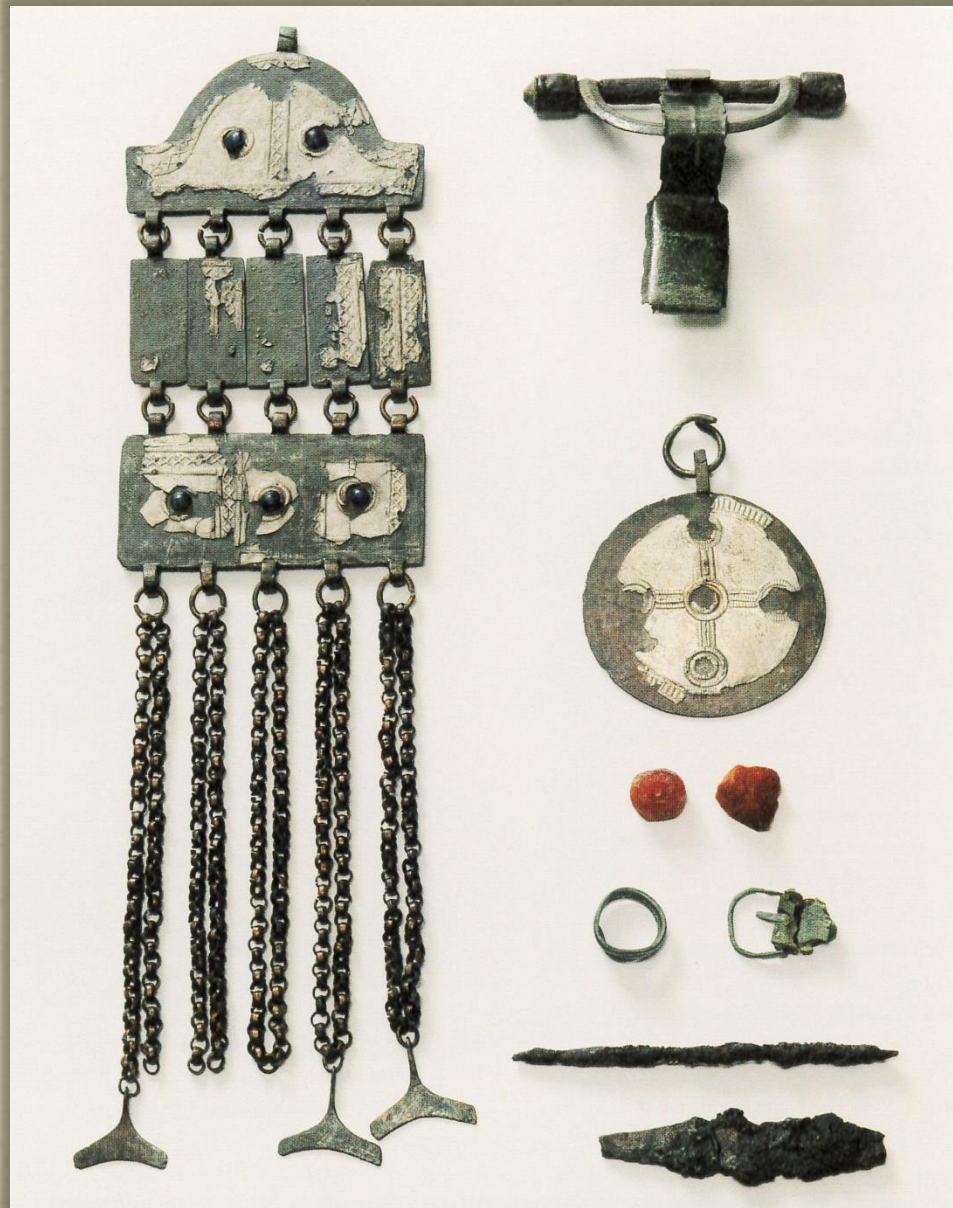
Lazdininku senkapi, 72., 73.k., 7.gs.1.p. (Kuršiai, 2009)

Līdzinie apbedījumi ar akmeņu riņķiem. Kuršu materiālā kultūra
1.gadu tūkstoņi

Genču senkapi, 251., 7.gs.b.-8.gs. un
195.k., 8.gs. (Kuršiai, 2009)

Bunkas senkapi, s.a. 8.gs.

Laivju senkapi, 118.k., 8.gs. (Kuršiai, 2009)

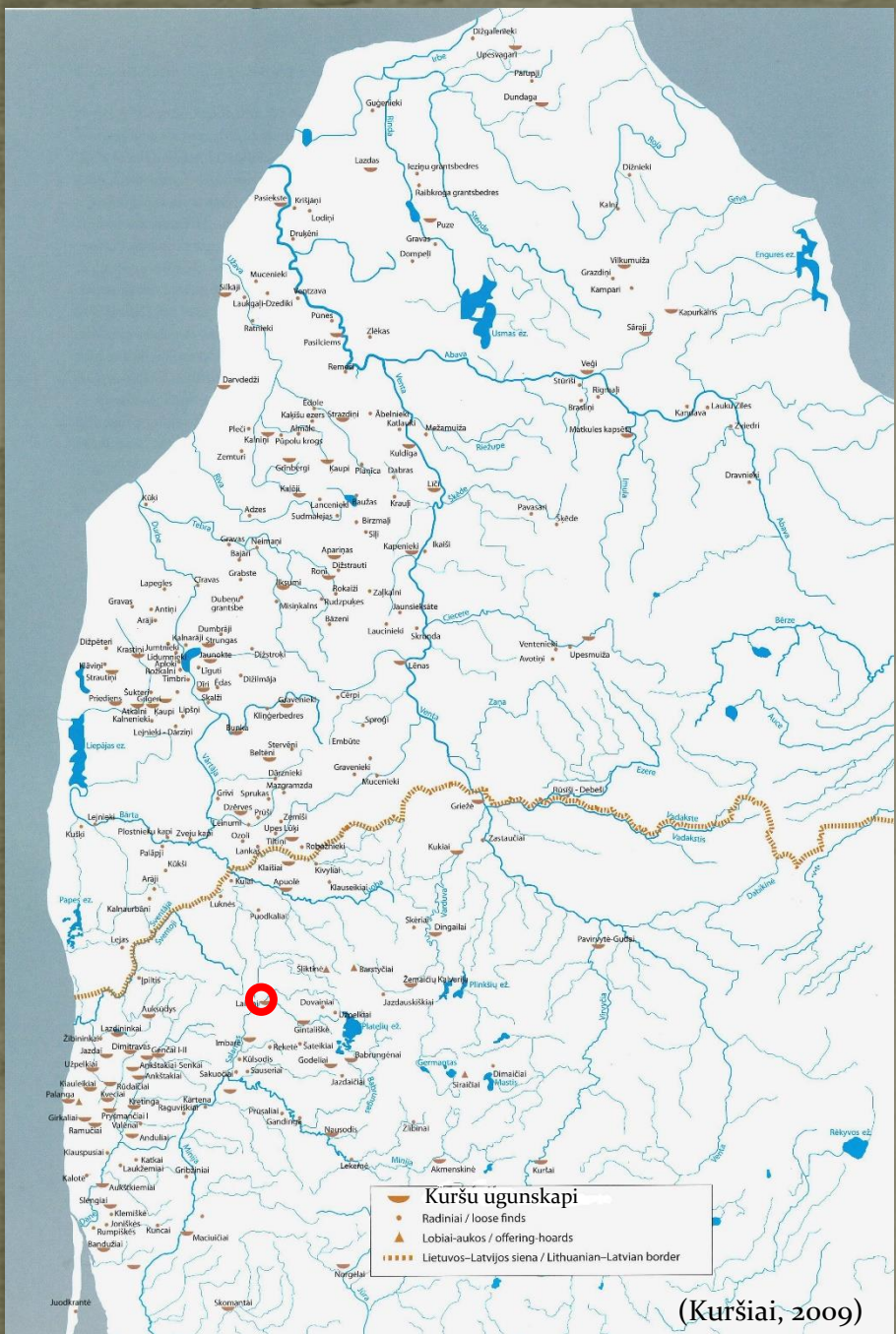
Mazdrīviņu senkapi, s.a., 9.-
10.gs. (LNVM, A.Gunnarsones foto)

Līdzene apbedījumi ar akmeņu riņķiem. Kuršu materiālā kultūra 1.gadu tūkstoši

Mazdrīviņu senkapi, 1.k., 9.-10.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.)

Senākais zināmais ir sievietes apbedījums.

Laivu senkapi, 8.gs.beigas, sievietes apbedījums (Kuršiai, 2009)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.)

Pārejot uz **mirušo sadedzināšanu**, tiek saglabātas senās tradīcijas un ieviestas jaunas:

- ✓ Senākajos ugunskapos senlietas tiek izkārtotas tāpat, kā iepriekš: pie galvas līdzdotie priekšmeti un miniatūrtrauciņš, rotas «uz ķermeņa»
- ✓ Vīriešu kapos – darbarīki (izkopts, cirvis), ieroči (šķēps, zobens, cirvis), zirglietas, rotas
- ✓ Sieviešu kapos – galvenokārt rotas, sīki darbarīki (nazis, vārpstiņas skriemeļi u.c.)
- ✓ Māla miniatūrtrauciņi
- ✓ Dzeramie ragi – bērū rituālu atliekas – nekad nav tikuši dedzināti

Vēlāk kremācijas atliekas tiek sabērtas nelielā bedrītē vai izkaisītas plašā laukumā

Vīriešu kapos pieaug ieroču un zirglietu īpatsvars, tirgotāju piederumi, miniatūrpriekšmeti

Sieviešu kapos parādās miniatūri aušanas rīki, dzelzs uzmavas kaplīši

Ar 11.gs. miniatūrtrauciņi tiek gatavoti ļoti pavisri

Ar 10./11.gs. līdzotie priekšmeti ļoti bieži ar nodomu bojāti vai salauzti

Kuršu līdzenie ugunskapi, 11.-13.gs.

Grīvu senkapi, 11.-12.gs. (I.Virses foto)

Mazgramzdas senkapi, 11.-12.gs. (I.Virses foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.) Apbedīšanas tradīcijas

1. Līdzdoto priekšmetu bojāšana

Gavieze, 12./13.gs., s.a. (LNVM, R.Kaniņa foto)

Sāraju senkapi, 12.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Matkule, s.a., 10.-13.gs. (LNVM,
R.Kaniņa foto)

Sāraju senkapi,
12.-13.gs. (LNVM,
R.Kaniņa foto)

Vilkumuižas ezers, 12.-13.gs., s.a.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Vilkumuižas ezers, s.a., 12.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.)

Apbedīšanas tradīcijas

2. Miniatūrie priekšmeti

Kapsēde, s.a., 11.-12.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

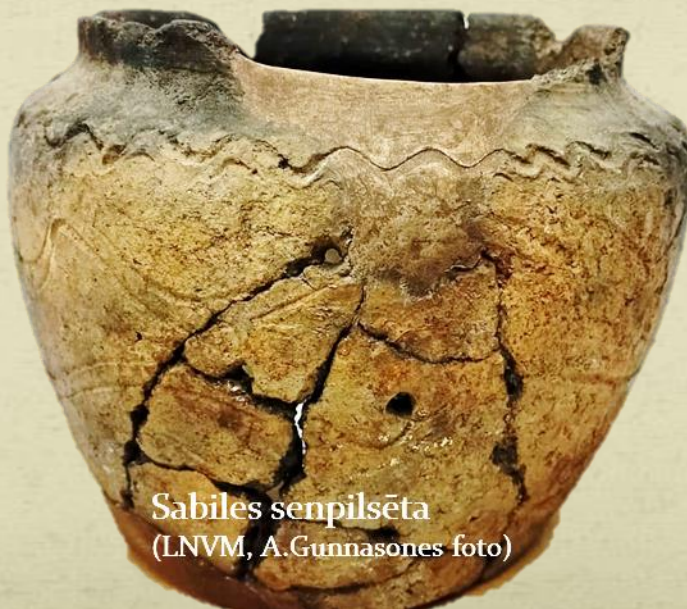
Sabiles senpilsēta, 11.-12.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Vilkumuižas ezers, s.a., 12.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Kapenieku senkapi, 11.-13.gs. (LNVM,
R.Kaniņa foto)

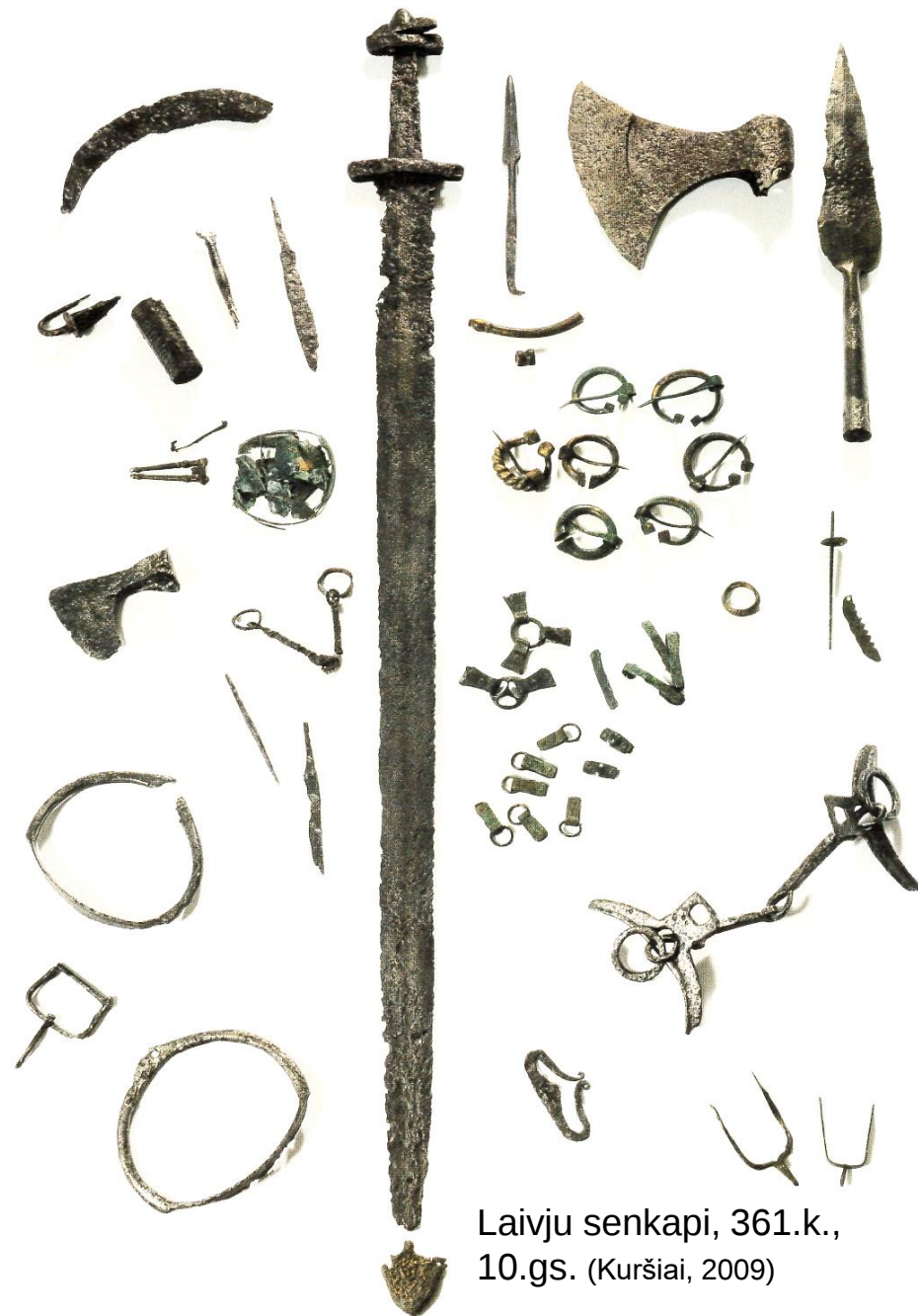

Sabiles senpilsēta
(LNVM, A.Gunnasones foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.). Materiālā kultūra 2.gadu tūkstoša sākumā

Laivju senkapi, 321.k., 10.gs. (Kuršiai, 2009)

Laivju senkapi, 361.k.,
10.gs. (Kuršiai, 2009)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.)

Materiālā kultūra 2.gadu tūkstoša sākumā

Kretingas senkapi, 32.k., 11.gs.s. (Kuršiai, 2009)

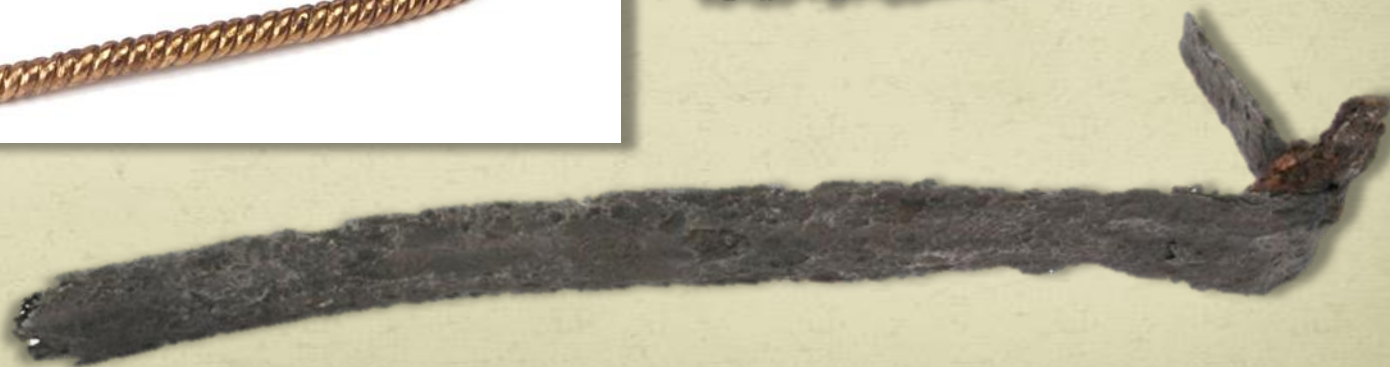
Genču I senkapi, 4.k., 11.-12.gs. (Kuršiai, 2009)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.).

Materiālā kultūra 2.gadu tūkstoša sākumā

Alsungas Kalniņu senkapi, 10.k., 12.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.).

Materiālā kultūra 2.gadu tūkstoša sākumā

Sāraju senkapi,
38.k., 12.gs.b.-13.s.s.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Sāraju senkapi, 12.-13.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

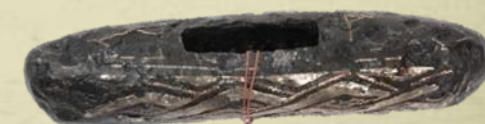
Sāraju senkapi,
12./13.gs. (LNVM,
R.Kaniņa foto)

Sāraju senkapi, 36.k., 12./13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Sāraju senkapi, 39.k., 12./13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Sāraju senkapi, 1.k., 12./13.gs. (LNVM,
R.Kaniņa foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.).

Materiālā kultūra 2.gadu tūkstoša sākumā

Kapsēde, 11.-
12.gs. (LNVM,
R.Kaniņa foto)

Sāraju senkapi, 12.-
13.gs. (LNVM, R.Kaniņa
foto)

Vilkumuižas ezers, s.a., 12.-
13.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

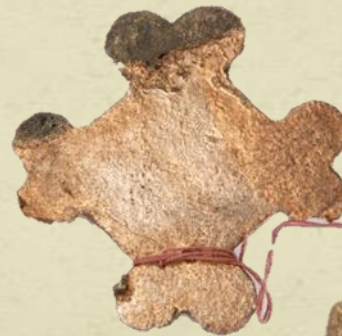
Lēnes, 11.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Celmiņu dep., 11.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Bunkas Kalniņu senkapi, 9.-
10.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

Vilkumuižas ezers, s.a., 12.-13.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.).

Materiālā kultūra 2.gadu tūkstoša sākumā

Tiltiņu senkapi, 11.-12.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Kapenieku senkapi, 11.-
13.gs. (LNVM, R.Kaniņa foto)

Kapenieku senkapi, 11.-13.gs. (LNVM,
R.Kaniņa foto)

Kapenieku senkapi, 11.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Kapenieku senkapi, 11.-12.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Vilkumuižas ezers, 12.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Vilkumuižas ezers, 12.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Vilkumuižas ezers, 12.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.)

Materiālā kultūra 2.gadu tūkstoša sākumā

Vilkumuižas ezers, 12.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Vilkumuižas ezers, 12.-13.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Celmiņu dep., 11.gs.
(LNVM, R.Kaniņa foto)

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.).

Dzīvesvietas 1. – 2.gadu tūkstoša sākumā

Diždāmes pilskalns

I.Virses foto

Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.)

Dzīvesvietas 1. – 2.gadu tūkstoša sākumā

Brūveru pilskalns

I.Virses foto

**Kurši vēlajā dzelzs laikmetā un
viduslaiku sākumā (8.-13.g.s.)**

Dzīvesvietas 1. – 2.gadu tūkstoša
sākumā

Saušu apmetne, sk. no Z

I.Virses foto

Raču apmetne, sk. no Z

Ieteicamā literatūra

1. Kuršiai. Genties kultūra laidosenos duomenimis. The Curonians. Tribe Culture According to the Burial Data. Baltų archeologijos paroda. Katalogas. Baltic Archaeological Exhibition. Catalogue, Vilnius, 2009.
2. Kurši senatnē. Couronians in Antiquity. Rīga, 2008.
3. Pētījumi kuršu senatnē. Rīga, 2008.
4. A.Bliujienė, R.Bračiulienė. Užpelkių kapinynas Lietuvos pajūrio ir Baltijos jūros regiono kultūriniose
5. kontekstuose. Vilnius, 2018.
5. A.Bliujienė. Vikungų epochos kuršių papuošalų ornamentika. Vilnius, 1999.
6. A.Bliujienė. Romėniškasis ir tautų kraustymosi laikotarpiai. Lietuvos archeologija. III. Klaipėda, 2013.
7. L.Vaitkūnienė. Žvilių kapinynas. Lietuvos archeologija, 17. Vilnius, 1999.
8. A.Radiņš. Arheoloģisks ceļvedis latviešu un Latvijas vēsturē. Rīga, 2012.
9. A.Radiņš. Ceļvedis Latvijas arheoloģijā. Rīga, 1996.
10. Lietuvos archeologiniai paminklai. Vilnius, 1968
11. A.Girininkas. Ankstyvasis metalų laikotarpis. Lietuvos archeologija. II. Klaipėda, 2013.
12. Latvijas arheoloģijas rokasgrāmata. Rīga, 2021.
13. Latvijas senākā vēsture. Rīga, 2001.
14. Latvija un latvieši. I. Rīga, 2013.
15. Ceļā uz latviešu tautu. Rīga, 2016.
16. G.Zemītis. Ornaments un simbols Latvijas aizvēsturē. Rīga, 2004.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

PREZENTĀCIJĀ IZMANTOTOS LATVIJAS NACIONĀLĀ VĒSTURES MUZEJA MATERIĀLUS
(FOTOGRĀFIJAS, PLĀNI, ARHĪVA MATERIĀLI) UN AUTORU FOTOGRĀFIJAS NEDRĪKST
PAVAIROT, IZMANTOT KOMERCIĀLIEM MĒRĶIEM VAI PUPUBLICĒT BEZ LNVM UN AUTORU
PIEKRIŠANAS